

HRVATSKI VOJNIK

Broj 178. Godina V. 7. ožujka 2008.

www.hrvatski-vojn timer.hr

CIJENA 7 KN

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,80; SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

Tribina o ulasku Hrvatske u NATO u organizaciji Hrvatskog časničkog zbora

Članstvo u NATO savezu povijesna prilika za Hrvatsku

Avirex®

Civilian & Military Tailors

MilerS

Trg Petra Svačića 1, Zagreb
tel: 01 / 457 3349

TJEDNIK MINISTARSTVA OBRANE

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović

(zeljko.stipanovic@morh.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić

(vpintar@morh.hr)

Zamjenik glavnog urednika za Internet:

Toma Vlašić (toma.vlastic@morh.hr)

Izvršni urednik: Mario Galić

(mario.galic@morh.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir,

(marija.alvir@morh.hr), Leida Parlov,

Domagoj Vlahović

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)

(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 3784-937

Lektori: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 3786-348;

fax: 3784-322

Pretplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb

(za: Služba za odnose s javnošću i informira-

nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci

30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:

Služba za odnose s javnošću i informiranje),

žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj

165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-

platnike da nakon uplate kopiju uplatnice

pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisak:

Tiskara Zelina d.d.,

K. Krizmanić 1, 10380 Sv. I. Zelina

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.

252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojn timer.hr>E-mail: hrvojn timer@morh.hr

Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2008.Novinarski prilozii objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

Tribina o ulasku Hrvatske u NATO u organizaciji Hrvatskog časničkog zbora

Hrvatska je od početka 90-ih do danas napravila velik iskorak i o njoj se razmišlja kao o "izglednom i perspektivnom članu kluba." A taj klub je zajednica 26 država... rekao je veleposlanik Davor Božinović

Strana 4

Potpredsjednica Vlade RH Đurđa Adlešić i ministar obrane Branko Vukelić posjetili Zrakoplovno-tehnički zavod

"Treba uložiti dodatne napore da se ove godine stvore uvjeti kako bi Zavod dobro poslovao i ljudi koji u njemu rade bili dobro plaćeni", rekao je ministar Vukelić izražavajući nadu da će ZTZ nakon izdvajanja postati tržišno konkurentan...

Strana 6

Sedma radionica Radne grupe za tranziciju vojnog osoblja

Sedma radionica održana je u Hrvatskoj od 25. do 27. veljače, i vrlo je vjerojatno svojim opsežnim programom bila do sada najučinkovitija. U središtu rasprave bili su hrvatski tranzicijski programi, ponajprije poznata SPECTRA...

Strana 12

Vojnopolicijske specijalne postrojbe

Od 2004. do 2005. u Poljskoj su stvorene tri postrojbe Specijalne vojne policije. One se sastoje od 1500 profesionalnih vojnih policajaca. Kao postrojba znatno se razlikuju od standardne, općeprihvaćene slike vojne policije

Strana 21

Naslovnica snimio Tomislav BRANDT

Tribina o ulasku Hrvatske u NATO u organizaciji Hrvatskog časničkog zbora

Članstvo u NATO savezu povijesna prilika za Hrvatsku

Hrvatska je od početka 90-ih do danas napravila velik iskorak i o njoj se razmišlja kao o "izglednom i perspektivnom članu kluba." A taj klub je zajednica 26 država, koje su i gospodarski i obrambeno, odnosno politički vjerojatno najmožniji savez koji danas postoji u svijetu. "Za Hrvatsku je bitno da napokon formalizira svoju poziciju unutar tog kruga zemalja. Da sjedi za stolom za kojim se donose odluke koje su bitne, i izravno i neizravno, za sigurnost i budućnost građana Republike Hrvatske", rekao je veleposlanik Davor Božinović

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

"Ulazak Hrvatske u NATO savez" bila je tema tribine koja je u organizaciji Hrvatskog časničkog zbora 1. ožujka održana na Hrvatskom vojnom učilištu. Uz predstavnike vodstva gradskih i županijskih organizacija

HČZ-a, na tribini su bili državni tajnik MORH-a Mate Raboteg, veleposlanik RH-a pri NATO-u Davor Božinović i u svojstvu izaslanika načelnika GSOS-RH-a general bojnik Mirko Šundov. Na tribini su predstavljani obrambeni, politički i ekonomski vidovi članstva u NATO savezu.

Na početku izlaganja, državni tajnik MORH-a Mate Raboteg zahvalio je članovima HČZ-a na doprinosu u obrani Hrvatske tijekom Domovinskog rata. "Vi ste dio našega obrambenog korpusa i zaista mi je zadovoljstvo da o ovim prevažnim pitanjima za hrvatsku budućnost raspravljamo zajedno", rekao je Raboteg, koji je o ulasku u NATO govorio sa stajališta

Oružanih snaga. Osvrnuo se na reforme koje su provedene i koje se provode u OS-u, istaknuvši kako je njihova svrha modernizacija OS-a u svakom pogledu, materijalnom, organizacijskom, ustrojbenom, zatim usvajanje novih obučnih doktrina i

biti poticaj za razvoj hrvatskog gospodarstva.

U sklopu reformi OS-a jest i brojčano smanjenje, a preustroj je pri kraju. Ove godine se očekuje i prvi kontingent dragovoljnih ročnika, iz čijih će se redova novačiti

profesionalni vojnici. Raboteg vjeruje da će odaziv biti dobar, ali i napominje kako će se poduzeti mjere za povećanje atraktivnosti vojnog poziva.

"Mi smo trsrali put ulaska u NATO i mislim da smo to dosad dobro obavili", rekao je te podsjetio na sve aktivnosti kojima su se izgrađivale

sposobnosti OS-a i njihova interoperabilnost s oružanim snagama zemalja NATO saveza.

"NATO perspektiva i buduće članstvo upravo traže od OS-a da se modernizira u organizacijskom, ustrojbenom i materijalnom smislu", istaknuo je te dodao kako bismo i da nije NATO-a trebali provesti reformu OS-a, samo što bi tada moti-

Uz predstavnike vodstva gradskih i županijskih organizacija HČZ-a, na tribini su bili državni tajnik MORH-a Mate Raboteg i veleposlanik RH-a pri NATO-u Davor Božinović

novih operativnih postupaka te osposobljavanje Oružanih snaga za sve zadaće koje ih u budućnosti očekuju. Za reforme koje su provedene, istaknuo je, ocijenjeni smo najboljim ocjenama. Izrazio je i zadovoljstvo obrambenim proračunom, te napomenuo kako je svrha programa opremanja i modernizacije povećati sposobnosti OS-a, ali i

Na tribini su predstavljeni obrambeni, politički i ekonomski vidovi članstva u NATO savezu

vacija bila drukčija. Perspektiva članstva u NATO-u, put koji smo zacrtali, dinamika i realizacije tjeraju nas na ove reforme kojima, napomenuo je, dobivamo OS što odgovaraju trenutačnom geopolitičkom kontekstu.

Državni tajnik se osvrnuo i na sudjelovanje pripadnika OSRH-a u međunarodnim mirovnim operacijama. "Hrvatska se sa svojim OS pokazuje i dokazuje kao odgovorna i sposobna članica međunarodne zajednice", kazao je Raboteg i zaključio kako je članstvo u NATO savezu povijesna prilika za Hrvatsku.

Veleposlanik RH pri NATO-u Božinović kratko se osvrnuo na povijest stvaranja NATO-a. Predstavljajući političku i ekonomsku dimenziju članstva u Savezu, napomenuo je kako su u sastavu NATO-a zemlje koje čine gotovo polovicu svjetskog gospodarstva, koje su najveći investitori na svijetu i koje najviše investiraju upravo u krugu tih istih zemalja.

Napomenuo je kako NATO ima tristotinjak odbora koji pokrivaju sve oblike suradnje između zemalja članica. Odbori se sastaju svaki dan, a sve odluke u Savezu donose se jednoglasno, tako da nema opasnosti od preglasavanja. Između ostalog upozorio je i na civilnu komponentu NATO-a, istaknuvši kako NATO pridaje veliku pozornost suradnji na području kriznog planiranja, primjerice u slučaju ekoloških akcidenata i elementarnih nepogoda.

Božinović je ustvrdio i kako je Hrvatska od početka 90-ih do danas napravila veliki iskorak te danas ona nije netko o kome se raspravlja već se o njoj razmišlja kao o "izglednom i perspektivnom članu kluba". A taj je klub, istaknuo je, zajednica 26 država, koje su i gospodarski i obrambeno odnosno politički vjerojatno najmoćniji savez koji danas postoji u svijetu. NATO je, prema Božinovićevim riječima, jedina međunarodna organizacija u kojoj predstavnici zemalja zapadne, srednje i dijelom istočne Europe i zemalja Sjeverne Amerike svaki dan raspravljaju o svim pitanjima njihova sigurnosnog i političkog razvoja. "Za Hrvatsku je bitno da napokon formalizira svoj položaj unutar tog kruga zemalja. Da sjedi za stolom za kojim se donose odluke koje su bitne, i izravno i neizravno, za sigurnost i budućnost građana Republike Hrvatske", rekao je Božinović, istaknuvši kako NATO nije samo vojna organizacija već u Savez ulazi država odnosno društvo u cjelini.

Predsjednik HČZ-a stožerni brigadir u mirovini Rozarijo Rozga istaknuo je kako vodstvo HČZ-a podupire ulazak Hrvatske u NATO i kako je to najbolje jamstvo za dugoročnu sigurnost Republike Hrvatske i stvaranje modernih oružanih snaga. Podsjetio je i na to da je Hrvatski časnički zbor udruga u kojoj većina članova jesu časnici s prve crte bojišnice te HČZ ima stručni i iskustveni potencijal i može pomoći u razvoju oružanih snaga. Inače, Hrvatski časnički zbor, koji je osnovan 1991. godine, član je Gaminger inicijative, asocijacije pričuvnih časnika srednje Europe, a od 2002. godine je i pridruženi član CIOR-a, asocijacije koja okuplja pričuvne časnike zemalja članica NATO-a. Tijekom godine Hrvatski časnički zbor će organizirati još nekoliko tribina kako bi svoje članove informirao o ulasku Hrvatske u NATO. Ova tribina samo je jedna u nizu aktivnosti kojima se građanima nastoje prezentirati svi vidovi članstva u NATO-u. I ona je potvrdila kako je informiranje javnosti o tom, uz ulazak u EU, najvažnijem vanjskopolitičkom prioritetu Hrvatske od iznimnog značaja. ■

Potpredsjednica Vlade RH Đurđa Adlešić i ministar obrane Branko Vukeliž posjetili Zrakoplovno-tehnički zavod

ZTZ u očekivanju izlaska na tržište

"Trebalo uložiti dodatne napore da se ove godine stvore uvjeti kako bi Zavod dobro poslovao i ljudi koji u njemu rade bili dobro plaćeni", rekao je ministar Vukeliž izražavajući nadu da će ZTZ nakon izdvajanja postati tržišno konkurentan, a potpredsjednica Adlešić izjavila je kako se ovim posjetom uvjerila u spremnost ZTZ-a za izdvajanje iz obrambenog sustava, poručivši: "ZTZ je spreman za jednog snažnog regionalnog igrača"

—Marija ALVIR, snimio Tomislav BRANDT—

Potpredsjednica Vlade RH za unutarnju politiku Đurđa Adlešić i ministar obrane Branko Vukeliž u obilasku ZTZ-a

Potpredsjednica Vlade RH za unutarnju politiku Đurđa Adlešić i ministar obrane Branko Vukeliž posjetili su 3. ožujka Zrakoplovno-tehnički zavod (ZTZ), gdje je održan sastanak o toj ustrojbenoj cjelini obrambenog sustava.

Na sastanku su bili i načelnik Glavnog stožera OSRH-a general zborna Josip Lucić, zapovjednik ZTZ-a brigadni general Vinko Štefanek, zamjenik Zapovjedništva za logistiku brigadir Nikola Škunca te predstavnici ZTZ-a i Samostalnog sindikata djelatnika u zrakoplovstvu. Razgovaralo se o radu i trenutačnom položaju ZTZ-a, kao i o njegovoj perspektivi, a ministar Vukeliž potvrdio je još jednom da se ove godine Zavod planira izdvojiti iz obrambenog sustava. Ocijenivši sastanak izuzetno dobrim, istaknuo je da se, između ostalog, razgovaralo o tome kako stvoriti uvjete da ZTZ nakon izdvajanja postane i tržišno konkurentan, odnosno da osim za Oružane snage uspješno radi i za civilno zrakoplovstvo u Hrvatskoj, ali i šire. "Trebalo uložiti dodatne napore da se za to ove godine stvore uvjeti, kako bi Zavod dobro poslovao i ljudi koji u nje-

mu rade bili dobro plaćeni", rekao je Vukeliž, izrazivši nadu da će tada u Zavodu, umjesto sadašnjih tristotinjak, raditi oko 500-600 zaposlenika. Napominjući da Ministarstvo obrane iz ovogodišnjeg proračuna planira izdvojiti oko devet i pol milijuna kuna za opremanje Zavoda, dodao je i to da MORH traži način kako smanjiti razliku u plaći između državnih službenika i djelatnih vojnih osoba. Osvrnuvši se na predstojeću nabavu borbenih aviona, ministar je najavio da će ZTZ svakako biti uključen putem offset programa.

Potpredsjednica Vlade Đurđa Adlešić izjavila je kako se ovim posjetom uvjerila u spremnost ZTZ-a za izdvajanje iz obrambenog sustava, što je predviđeno i strateškim dokumentima, te izrazila zadovoljstvo viđenim. Ujedno je izrazila uvjerenje da je Zavod spreman za izlazak na civilno tržište te da je sposoban strateški partner i za inozemno tržište, zaključivši da će djelatnicima ZTZ-a takvo poslovanje osigurati i kvalitetniji posao, pa i bolje plaće.

"ZTZ je spreman za jednog snažnog regionalnog igrača", poručila je na kraju potpredsjednica Adlešić te je zajedno s ministrom Vukeličem obišla Zavod. ■

■ Potpredsjednica Vlade Đurđa Adlešić izjavila je kako se ovim posjetom uvjerila u spremnost ZTZ-a za izdvajanje iz obrambenog sustava, što je predviđeno i strateškim dokumentima

Okrugli stol o energetske sigurnosti

Državni tajnik Mate Raboteg otvorio je Okrugli stol "Energetska sigurnost i kritična infrastruktura" koji je održan 27. veljače na Fakultetu političkih znanosti, a u organizaciji Instituta za istraživanje i razvoj obrambenih sustava Ministarstva obrane i Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu.

Obraćajući se nazočnima, državni tajnik Raboteg izrazio je zadovoljstvo organiziranjem skupa i zahvalio Fakultetu političkih znanosti na suorganizaciji, a posebno Hrvatskoj elektroprivredi, koja je prepoznala važnost istraživanja energetske potencijala i iskazala povjerenje Ministarstvu obrane, novčano pomagavši ostvarenje cjelokupnog projekta. Naglasio je važnost energetske sigurnosti za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske, ali i za sigurnost cijele jugoistočne Europe. Dodao je i da energetske projekti moraju pružati mogućnosti za razvoj hrvatskih tvrtki odnosno gospodarstva u cjelini, izrazivši nadu u uspjeh, s obzirom na prednosti koje Hrvatska ima svojim geostrateškim položajem. U ime suorganizatora, nazočne je pozdravila dekanica Fakulteta političkih znanosti prof.dr.sc. Smiljana Leinert i predsjednik Uprave HEP-a Ivan Mravak.

Na Okruglom stolu raspravljalo se o raznovrsnim temama, primjerice o geostrateškoj odrednici energetske sigurnosti, istraživanju geopolitičkog aspekta energetske sigurnosti i kritične infrastrukture za nacionalni sustav obrane, sigurnosti opskrbe električnom energijom i prirodnim plinom Republike Hrvatske i dr.

Na skupu su sudjelovali i savjetnici Predsjednika Republike Hrvatske za nacionalnu sigurnost prof. dr. Vlatko Cvrtila i Saša Perković, stručnjaci iz područja energetike sa Sveučilišta u Zagrebu, iz Energetskog instituta "Hrvoje Požar" Instituta "Ivo Pilar" u Zagrebu, te velik broj studenata Sveučilišta u Zagrebu.

OJI

Tečaj za paramedike

Arhiva Sanitetske uprave

Pripadnici OSRH-a, i to njih osam koji će sudjelovati u misiji ISAF u Afganistanu, pohađali su u Makedoniji trodnevni tečaj za pružanje prve pomoći u mirovnim misijama. Riječ je o tečaju za paramedike, odnosno pripadnike OS-a koji nisu medicinski djelatnici, ali su zahvaljujući usvojenim znanjima osposobljeni i kvalificirani za pružanje prve pomoći.

Na tečaju su bila četiri pripadnika BSD-a i četiri iz HKoV-a. Kombinacijom teorije, koja je uključivala predavanje i simulacije, i prakse, odnos-

no uvježbavanja u terenskim uvjetima, obrađen je niz tema vezanih uz pružanje prve pomoći.

Između ostalog, obrađena je higijena, masaža srca, anatomija i respiratorni sustav, smrztotine i hipotermija, opekline i toplinski udar, hemostaza i šok, ugrizi zmija i insekata, vojne rane, evakuacija, stres te davanje injekcija i otvaranje venskog puta.

Polaznici tečaja svoja će znanja dodatno usavršiti na vježbi MED-CEUR, koja će se početkom svibnja održati u Hrvatskoj.

Načelnik Sanitetske uprave brigadir Marijan Zlatar bio je na polaganju ispita i završnoj vježbi naših paramedika. Zadovoljan onim što su na završnoj vježbi pokazali polaznici tečaja, rekao je kako se tijekom jeseni u Makedoniju planira uputiti još jedna rotacija naših vojnika. Naime, Makedonija ima certifikat i svu potrebnu opremu za provođenje takvih osnovnih i naprednih tečajeva. Inače, takav oblik obuke u skladu je sa svjetskim standardima, a tijekom sljedeće dvije godine trebali bi se stvoriti uvjeti da se tečajevi organiziraju i u nas, i to u Središtu za obuku i doktrinu logistike u Požegi.

L. PARLOV

General Lucić imenovan načelnikom GSOSRH

Predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Republike Hrvatske Stjepan Mesić donio je 28. veljače Odluku kojom je, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske i nakon prijavljenog mišljenja Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost Hrvatskog sabora, imenovao generala zbora Josipa Lucića na dužnost načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Imenovanja i razrješenja u OSRH

Predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** donio je 3. ožujka 2008. godine, na temelju svojih ustavnih i zakonskih ovlasti, na prijedlog načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga i uz suglasnost ministra obrane, Odluku o razrješenjima i imenovanjima u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Glavni stožer OSRH

Na temelju te Odluke **general pukovnik Slavko Barić** razrješuje se dužnosti zamjenika načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske i imenuje na dužnost zamjenika načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske za planove i resurse,

komodor Zdenko Simičić razrješuje se dužnosti zamjenika zapovjednika Hrvatske ratne mornarice i imenuje na dužnost zamjenika načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske za operacije,

brigadir Tomo Medved razrješuje se dužnosti stožernog časnika za Hrvatsku kopnenu vojsku u Kabinetu načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske i imenuje na dužnost načelnika Uprave za personalne poslove Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske,

brigadni general Frane Tomičić razrješuje se dužnosti načelnika Službe za nadzor naoružanja u Ministarstvu obrane RH i imenuje na dužnost načelnika Uprave za obavještajne poslove Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske,

brigadni general Drago Matanović razrješuje se dužnosti načelnika J-7 Uprave za obuku i školstvo Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske i imenuje na dužnost načelnika Uprave za operativne poslove i obuku Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske,

brigadni general Josip Stojković razrješuje se dužnosti zapovjednika 4. korpusa Hrvatske kopnene vojske i imenuje na dužnost načelnika Uprave za logistiku Glavnog

stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske,

brigadni general Dragutin Repinc imenuje se na dužnost načelnika Uprave za planiranje Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske,

brigadir Blago Dujmović imenuje se na dužnost načelnika Uprave za komunikacijsko-informacijske sustave Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske,

brigadir Vlado Šindler razrješuje se dužnosti zamjenika načelnika J-5 Uprave za obrambeno planiranje i međunarodnu vojnu suradnju Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske i imenuje na dužnost zapovjednika Zapovjednog operativnog središta Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske,

Hrvatska kopnena vojska

general bojnik Mate Obradović imenuje se na dužnost zamjenika zapovjednika Hrvatske kopnene vojske,

brigadir Alojz Tomašević razrješuje se dužnosti zapovjednika Središta za obuku i doktrinu logistike u Zapovjedništvu za logistiku i imenuje na dužnost načelnika stožera Zapovjedništva Hrvatske kopnene vojske,

Hrvatska ratna mornarica

kapetan bojnog broda Tihomir Erceg razrješuje se dužnosti načelnika Odjela za planiranje snaga u J-3 Upravi za operativne poslove Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske i imenuje na dužnost zamjenika zapovjednika Hrvatske ratne mornarice,

kapetan bojnog broda Predrag Stipanović razrješuje se dužnosti načelnika stožera - zamjenika zapovjednika Flote Hrvatske ratne mornarice i imenuje na dužnost načelnika stožera Zapovjedništva Hrvatske ratne mornarice,

Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana

brigadir Dražen Šćuri razrješuje se dužnosti načelnika A-3 Odjela za operativne poslove Zapovjedništva Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i

protuzračne obrane i imenuje na dužnost zamjenika zapovjednika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane,

Hrvatsko vojno učilište

general bojnik Mirko Šundov imenuje se na dužnost ravnatelja Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski",

brigadni general Slaven Zdilar razrješuje se dužnosti načelnika stožera Zapovjedništva Hrvatske kopnene vojske i imenuje na dužnost zapovjednika Ratne škole - zamjenika ravnatelja Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski",

Zapovjedništvo za potporu

brigadni general Mate Ostović razrješuje se dužnosti načelnika J-4 Uprave za logistiku Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske i imenuje na dužnost zapovjednika Zapovjedništva za potporu, i

brigadir Nikola Škunca razrješuje se dužnosti zamjenika zapovjednika Zapovjedništva za logistiku i imenuje na dužnost zamjenika zapovjednika Zapovjedništva za potporu.

Navedena Odluka stupila je na snagu danom donošenja.

Nakon imenovanja **generala zbora Josipa Lucića** na dužnost načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, te uz prethodno već imenovane: zapovjednika Hrvatske kopnene vojske **general pukovnika Mladena Kruljca**, zapovjednika Hrvatske ratne mornarice **komodora Ante Urlića**, zapovjednika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane **brigadnog generala Vlade Bagarića**, zapovjednika Zapovjedništva za obuku i doktrinu Hrvatske kopnene vojske **brigadira Ivana Jurića**, zapovjednika Gardijsko-motorizirane brigade **brigadira Mladena Fuzula** i zapovjednika Gardijske oklopno-mehanizirane brigade **brigadira Mladena Mikolčevića**, navedenom Odlukom završen je postupak imenovanja na čelne dužnosti po novom ustroju Oružanih snaga Republike Hrvatske. ■

Poznajemo li naš računovodstveni sustav?

Kada sve rekapituliramo, računovodstveni sustav nam i nije previše stran. Možda svi ne znamo kako se pojedini pojam točno zove, ali primjenjujemo ga i postupamo prema propisima proračunskog računovodstva. Ako nekome ipak nešto nije jasno, tu smo mi koji se bavimo financijama i uvijek smo spremni za razgovore i usmena objašnjenja....

— Vera GILJEVIĆ, snimio Davor KIRIN —

Već na spomen računovodstva, gotovo svi pomisle na one negdašnje računovođe, pomalo stare, pomalo dosadne, svima nezanimljive i svakako nerazumljive. Ali, vremena se mijenjaju, ljudi se mijenjaju, sustavi se mijenjaju. Ide se naprijed. I sve sa svrhom, kada govorimo o računovodstvenom sustavu, da imamo kvalitetnu i pravodobnu informaciju.

Kome je takva informacija važna? Pa svima koji sudjeluju u računovodstvenom, ili šire, proračunskom sustavu. Znači, cijelom javnom sektoru, čiji su subjekti i javna poduzeća, i jedinice lokalne i regionalne samouprave, i izvanproračunski fondovi, i državni proračun sa svim ministarstvima, a jedno od njih je Ministarstvo obrane. Svi oni razvijaju isti računovodstveni sustav, svi rade po istim pravilima.

Rekli smo da je svima svrha informacija, ne bilo kakva već kvalitetna i pravodobna, takva da omogućiti usporedivost izvješća, ali i praćenje financija na svim razinama tako da se pozornost skrene s troškova koje treba podmiriti na rezultate koje treba ostvariti. Što pri tome moramo poznavati? Samo tri pojma koja u grubim crtama oslikavaju proračunsko računovodstvo: prvi je sustav klasifikacije, drugi je računski plan i treći je računovodstvena metodologija.

Prvi pojam je **sustav klasifikacije**. Dakle, da bi podatak izrastao u informaciju, moramo ga klasificirati na jedinstven i smislen, korisniku prilagođen način. Pritom, naravno,

svi subjekti sustava primjenjuju istu klasifikaciju. Sigurni smo da svi znamo kakvom se klasifikacijom koristimo mi u Ministarstvu obrane i šire, Republici Hrvatskoj. Sigurni smo da su svi čuli i za ekonomsku, i za funkcionalnu, i za organizacijsku, i za programsku, i za lokacijsku klasifikaciju. Za nas u Ministarstvu obrane posebno su važne ekonomska i programska klasifikacija. Evo, na primjer, kada Financijska služba upozorava da na računu za koji smo dali nalog za plaćanje nismo odredili rashod po prirodnim vrstama, znači da nismo primijenili ekonomsku klasifikaciju. Ili, kada na istom računu nismo upisali pripadajući program odnosno aktivnost, znači da nismo poštovali programsku klasifikaciju. Ostale klasifikacije su bitne Ministarstvu financija, dakle na državnoj razini. Na primjer, državni proračun je podijeljen po funkcionalnoj klasifikaciji i sadrži rashode i izdatke razvrstane prema namjeni, a jedna od njih je obrana, ali i po organizacijskoj klasifikaciji, što znači da se prati struktura organizacije unutar države. Na kraju, lokacijska klasifikacija u os-

novi znači geografsko praćenje - na primjer, država, županija, grad, općina - ali se može proširiti i dodatnim šiframa koje će omogućiti praćenje po djelatnosti i slično.

Drugi pojam je **računski plan** kao popis brojčanih oznaka i njihovih naziva u sklopu ekonomske klasifikacije. Osnovne račune propisalo je Ministarstvo finan-

cija i oni se ne mogu mijenjati. Proračunski korisnici mogu otvoriti analitički i podanalitički račun za vlastite potrebe, što smo mi i učinili, pa smo, na zahtjev i prijedlog ustrojbenih jedinica, razvili Računski plan Ministarstva obrane. Sigurni smo da ga svi koji stvaramo rashode poznajemo i njime se koristimo.

Treći pojam je **računovodstvena metodologija**. Od četiri moguće računovodstvene metodologije, na državnoj razini je odabrano modificirano načelo nastanka događaja. I opet, ne moramo znati sve njegove odrednice jer ih možemo naći u propisima o proračunskom računovodstvu, ali sigurni smo da smo svladali ono najvažnije: govoreći o rashodima, napustili smo novčani tijek i nije nam važno kada smo nešto platili nego kada smo stvorili obvezu jer smo tada potrošili svoj financijski plan. Kada i kako će se naša obveza platiti, brine se Financijska služba. Govoreći o prihodima, zbog sigurnosti nas ipak zanima kada smo nešto naplatili i time smo, ne napuštajući novčani tijek, modificirali izabranu računovodstvenu metodologiju. ■

Kulturološki šok

Jedan od čimbenika koji mogu imati izrazito uznemirujuće djelovanje na pripadnike međunarodnih operacija jest susret sa stranom kulturom i ljudima s područja operacije. Ti problemi ne vrijede samo za ljude i običaje s područja operacije nego s obzirom na multinacionalnost i savezničku suradnju više vojski, nerijetko vrijede i za suradnike s kojima se živi i radi u misiji...

Suzana FILJAK

Jedan od bitnih čimbenika koji određuju psihičku spremnost za misiju jesu, uz ciljeve misije te način djelovanja u njima, svakako i uvjeti na području provedbe misije. Stanje sukoba, ratno ili poratno okružje u kojemu se misija odvija, (ne)organizacija i (ne)svrsishodnost vremena izvan operacijskog djelovanja, te neadekvatno medijsko praćenje misije, značajke su koje mogu imati izravne negativne posljedice tijekom

misije. Njihov utjecaj, na pojedinačnoj, ali i organizacijskoj razini, može se osjetiti i dugo nakon misije.

Jedan od čimbenika koji mogu imati izrazito uznemirujuće djelovanje na pripadnike međunarodnih operacija jest susret sa stranom kulturom i ljudima s područja operacije (koji su često i u ulozi domaćih zaposlenika u misiji). Ti problemi ne vrijede samo za ljude i običaje s područja operacije, nego s obzirom na multinacionalnost i savezničku suradnju više vojski, nerijetko vrijede i za suradnike s kojima se živi i radi u misiji. Drukčije pozdravljanje, način pripravljanja jela, održavanje higijene i uvjeti stanovanja, drukčije postupanje s djecom i ženama, razlike u neverbalnim znakovima prisutnim u svakodnevnom komuniciranju te neshvaćanje ili krivo tumačenje odaslanih poruka, sve to ne utječe samo na psihičko stanje pojedinca nego u znatnoj mjeri može utjecati i na učinkovitost, ali i sigurnost provedbe zadaća u misiji. Pridodamo li tome još i drukčije (nepovoljne) klimatske čimbenike i uvjete života, koji su obično lošiji od onih na koje su sudionici misije navikli, jasno je zašto se u pojedinim fazama misije mogu javljati različiti problemi prilagodbe i frustracija, i to u rasponu od pojačanog čuvstvenog uzbuđenja pa sve do sloma osobe koja se našla u takvim okolnostima. Trajnije posljedice mogu se očitovati kao osjećaj općeg beznađa i otuđenosti ili čak kao depresija i druge ozbiljne psihičke tegobe.

Negativne emocije

Reakcije ljudi na nepoznatu i neuobičajenu situaciju najčešće opisujemo terminom "kulturološki šok". Osebnost

kontakata s različitim kulturama, tradicijama i običajima dobro je opisana u zapisima Marka Pola, Kristofora Kolumba, Magellana i drugih putnika istraživača. Izraz kulturološki šok pripisuje se antropologu Kaleveu Obergu, koji ga prvi put upotrebljava 1960. god. kako bi objasnio reakciju ljudi na čudna i neobična mjesta. Naime, većina nas živi i radi u poznatom okruženju i s ljudima koji su nam slični po uvjerenjima, zajedničkim vrijednostima,

jeziku, etničkoj ili rasnoj pripadnosti. Teškoće koje se mogu javiti u novim mjestima i kulturama vezane su uz razlike u funkcioniranju gotovo svih psihičkih procesa: percepciji i kogniciji, jeziku i mišljenju, karakteru i osobnosti novih naroda s kojima dolazimo u doticaj, socijalnoj okolini, a poseban problem mogu biti religijska uvjerenja i sustav vrijednosti nove kulture. Istraživanja su pokazala kako su i turisti skloni jednakom stresu kao i drugi "međukulturalni putnici" iako bi turizam trebao biti mirno i relaksirajuće iskustvo. Kulturološki šok najčešće je obilježen negativnim emocijama (zbunjenost, tjeskoba, strah, te osjećaj socijalne nekompetentnosti) jer je ljudima nejasno kako bi trebali reagirati u društvenoj situaciji koja im je strana, s nepoznatim pravilima i socijalnim normama.

Iako nepoznato i novo može biti neugodno i zastrašujuće iskustvo, ono također može pridonijeti i korisnim posljedicama za sudionike. Zato je bitno otvoreno, oslobođeno od stereotipa i predrasuda, upoznati odrednice kulture s kojom se dolazi u kontakt. Najbolja psihološka predobrana od štetnih posljedica "kulturološkog šoka" jest osvješćivanje situacije u koju se odlazi, razvijeno zajedništvo pripadnika postrojbe, povjerenje u zapovjednike te opća vojnička pripremljenost za misiju. Preduputno upoznavanje s poviješću sukoba u području misije i s poviješću i kulturom naroda, te otvoren pristup i aktivno istraživanje razlika, uz njihovo iskreno prihvaćanje, svakako pridonose ublaženju kulturološkog šoka tijekom misije. U tom smislu valja organizirati, sa svim poduzetim mjerama sigurnosti, slobodno vrijeme u misiji, a neizbježne neugodnosti i neudobnosti pravedno raspodijeliti na sve pripadnike misije. ■

Slike Ghora

Za nas prolaznike, koliko god se trudili, Ghor će ostati nepročitana knjiga. Ipak, lijepo se čovjek osjeća kada vidi kako prijateljska naklonjenost stanovnika pokazuje da su i Hrvati ovdje među brdima ostavili traga i da je poneki suvenir s hrvatskim grbom ili zastavom pitanje prestiža. A naša mala zajednica, u praskozorje proljeća, sprema svoja putovanja, ususret novim selima, ususret "našim" distriktima

— Iz Afganistana Dražen JONJIĆ —

Potekla je rijeka Hari Rud i mi smo pomalo živnuli. Množe se odlasci u Chagcharan jer uvijek je potrebno obaviti poneki sastanak s lokalnim vlastima. A one u pripadnike PRT-a često gledaju kao u čudotvorce. Ponekad mi se učini kako bez iznimke očekuju da sve njihove probleme riješi svemogućna ruka ISAF-a. Navikli smo da u posjete ne idemo praznih ruku, jer našim bi domaćinima to, poslije svih ovih mjeseci, vjerojatno bilo čudno. A i mali darovi čine odnos, osobito prema nama Hrvatima, poprilično toplim. Čovjek se vrlo brzo navikne na poljupce poznani-ka usred Chagcharana, ali i na spremnost da snize cijena u lokalnim trgovinama. A kod Kemala se može naći svega: i namještaja, i agregata, i televizora. Marka? Nije problem. Plastika trpi sve i ubrzo televizor postane Sony, a kineski motocikl Honda. Sve ovisi o ukusima. Na obalama Hari Ruda, gledamo gorštace koji s magarcima dolaze

po vodu, a i one bogatije koji svoje toyote - u ovim krajevima gotovo da i ne postoje druge marke automobila - peru pomalo iznad onih prvih. Naravno, voda je u ovim krajevima, što je apsurd ako se zna na kakvim zalihama vode počiva zemlja, vrlo rijetka i dragocjena.

Učeži dari

Lokalne su vlasti, ali i obični ljudi vrlo dobro primili naše donacije lokalnim džamijama: uručili smo im razglase. I predstavnici Odjela za vjerska pitanja znaju kako su u našoj zemlji odnosi s Islamskom zajednicom riješeni tako da mogu poslužiti mnogim drugim zemljama za uzor. Za to se zna čak i u ovoj zabačenoj provinciji, negdje po sredini Afganistana, gdje u odlazak u najbliže okolno selo predstavlja pothvat. "Bog je jedan", kažu i iskazuju poštovanje i našem kapelanu Litavcu, koji nam

se pridruži u ovim akcijama. "Mulavi?", upitaju, a mi im odgovorimo potvrdno. I onda se smješkamo, ispijajući vrlo ukusni čaj. Naši dečki koji nas dovoze do ureda, za to vrijeme, koje ponekad postane beskrajno, pokušavaju odgovoriti na beskonačna dječja pitanja, koja se na kraju ipak svedu na otvaranje prtljažnika i podjelu nekih od ISAF-ovih čizmica, kabanica ili radija. Svi se trude da nas nauče pokoju frazu na dariju. Drago im je kad i mi izgovorimo pokoju riječ, a zatim zastanemo. Tada se začuje smijeh. Kao, kako mi toliki, a ne govorimo

dari! Nikada mi neće biti jasno kako pobjeđuju fiziku trpajući u svoje male kombije tako velik broj ljudi i još više zavežljaja. Prolaze oni i ledom i blatom Ghora, postižući rekorde u brzini i pretičući naša vozila kada im damo znak da smiju.

U policiji nas vrlo rado dočekuju, a naši dečki iz Guarda doživjeli su i plesnu točku u kojoj virtuozni policajac izvodi pokrete kojih se

ne bi posramio ni baletan. Naravno, pljesak, smijeh. Možda je upravo zabačenost Ghora, odsječenost od malo svega, pridonijela da se ljudi nakon početne suzdržanosti i ispitivanja vrlo prijateljski odnose prema nama. Možda je to stvar i koristi. Tko će znati? Za nas prolaznike, koliko god se trudili, Ghor će ostati nepročitana knjiga. Ipak, lijepo se čovjek osjeća kada vidi kako prijateljska naklonjenost stanovnika pokazuje da su i Hrvati ovdje među brdima ostavili traga i da je poneki suvenir s hrvatskim grbom ili zastavom pitanje prestiža. A naša mala zajednica, u praskozorje proljeća, sprema svoja putovanja, ususret novim selima, ususret "našim" distriktima, gdje znamo da će nas dočekati kao prijatelje kojih nije bilo odavno. Ali vrijeme je u Ghoru kategorija koja nikoga ne opterećuje. Dolazi, ostane na trenutak i ode. Nekome nepoznatome, nekamo daleko... ■

Vrijeme je u Ghoru kategorija koja nikoga ne opterećuje

Sedma radionica Radne grupe za tranziciju vojnog osoblja

Tranzicija u konkretnim primjerima

Sedma radionica održana je u Hrvatskoj od 25. do 27. veljače, i vrlo je vjerojatno svojim opsežnim programom bila dosad najučinkovitija. U središtu rasprave bili su hrvatski tranzicijski programi, ponajprije poznata SPECTRA. Hrvatski domaćini iz Odjela za tranziciju MORH-a pobrinuli su se da radionica ne prođe samo u teoretskim razmatranjima, nego i da bivši hrvatski vojnici dadu vlastita svjedočanstva i iznesu dojmove koje su stekli kao korisnici tranzicijskih programa

Napisao i snimio Domagoj VLAHOVIĆ

Sudionici seminara

ci održavaju radionice radi razmjene svih mogućih iskustava o tranziciji vojnog osoblja, kao i o potpori relevantnim tranzicijskim programima i inicijativama u zemljama članicama Radne grupe.

Sedma radionica održana je u Hrvatskoj od 25. do 27. veljače i vrlo je vjerojatno svojim opsežnim programom bila dosad najučinkovitija. U središtu rasprave bili su hrvatski tranzicijski programi, ponajprije poznata SPECTRA. No, hrvatski domaćini iz Odjela za tranziciju MORH-a pobrinuli su se da radionica ne prođe samo u teoretskim razmatranjima, nego i da bivši hrvatski vojnici dadu vlastita svjedočanstva i iznesu dojmove koje su stekli kao korisnici tranzicijskih programa.

Nakon što ih je dan prije primio načelnik Personalne službe MORH-a Nenad Smolčec, sudionici Radionice (njih 30-ak) 26. veljače su u prostorijama vojarne "Vitez Damir Martić" započeli s radom. Kratka uvodna riječ pripala je predsjedavajućem Radne grupe, bugarskom predstavniku Petru Pašovu.

Prvo predavanje održao je nekadašnji zapovjednik bataljuna Hrvatske vojske Petar Lovrić, koji već dulje vrijeme surađuje s Odjelom za tranziciju. Naime, Lovrić je poduzetnik još od 80-ih godina prošloga stoljeća, a nakon rata, uz uspješnu poslovnu karijeru, posvetio se i volonterskom radu na zapošljavanju hrvatskih branitelja, kao i radu u braniteljskim fondovima. Tema predavanja bio je upravo problem tranzicije i zapošljavanja ljudi koji su sudjelovali u Domovinskom ratu. Ipak, okvir je bio i širi: bivši časnik je naveo šire okolnosti u kojima djeluje poduzetništvo u Republici Hrvatskoj.

Lovrić nije bježao ni od problema karakterističnih za zapošljavanje braniteljske populacije. Najveći su slabo sudjelovanje struktura lokalne uprave, viša starosna dob veterana, nevisoka obrazovna struktura većine nezaposlenih i predrasude poslodavaca. Ipak, Lovrić je ustvrdio

U objavljenom intervjuu s čelnikom Odjela za tranziciju MORH-a, bojnikom Zvonkom Popovićem, pokušali smo rasvijetliti pojam tranzicije vojnog osoblja. Stručna riječ otkrila nam je da je, prema NATO-ovim standardima, tranzicija normalna "etapa" u poslovnoj karijeri svakog vojnika, bez obzira na to kojoj vojsci pripadao. Stoga je problematika uspješnog provođenja tranzicije predmet razmatranja u svim zemljama koje razvijaju moderne obrazovne sustave, pa tako i u onima Jugoistočne Europe.

Još 2006. godine, u sklopu RACVIAC-a osnovana je Radna grupa za tranziciju vojnog osoblja, u kojoj djeluju stručnjaci za tranziciju iz Hrvatske, Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Rumunjske i Srbije. S njima rade i predstavnici međunarodnih organizacija poput NATO-a, OESS-a, IOM-a i drugih. Otprilike svaka četiri mjeseca stručnja-

da je "vrlo zadovoljan rezultatima zapošljavanja veterana, s obzirom na to da je hrvatsko gospodarstvo ozbiljno oslabilo zbog rata". Broj nezaposlenih se, inače, smanjuje u skladu sa smanjivanjem nezaposlenosti u cijeloj Hrvatskoj. Govoreći o radnim karakteristikama bivših vojnika, Lovrić ih je opisao kao "fokusirane na zadaće i projekte, iskusne u praćenju i vođenju dokumentacije. Zato su danas neki nekadašnji visoki časnici uspješni menadžeri u tvrtkama". Karakteristično je za bivše vojnike i da se "radnim ritmom lako uklapaju u velike sustave". Naime, iz jednoga takvoga i imaju radno iskustvo.

Sljedeću kratku prezentaciju izvela je voditeljica zagrebačkog Odsjeka za tranziciju, satnica Alana Malić. Ona je objasnila funkcioniranje tranzicijske radionice, stavivši naglasak na simulaciju videointervjua kod poslodavca, što je sastavni dio hrvatskih radionica i bitan prinos karakterističnom individualnom pristupu hrvatskoga tranzicijskog programa.

Već smo spomenuli da su ipak bitni dio Radionice bila svjedočanstva nekadašnjih hrvatskih vojnika. Ona su imala sličnosti: svi koji su ispričali svoje priče nekada su imali časničke činove i svi su se na kraju samozaposlili (također i uz pomoć SPECTRA-e te pripadajućih programa potpore). No, njihova poslovna usmjerenja odreda su vrlo različita. U Rakitju su govorili nekadašnji satnik Gordan Kolak (danas vlasnik tvrtke za strateški konzalting) i pukovnik Krunoslav Matijević Klobučar (posjeduje tvrtku za kozmetičke usluge i bavi se umjetničkim radom).

Dan poslije, sudionici Radionice krenuli su u Osijek i bili primljeni u tamošnjem Odsjeku za tranziciju, zaduženom za istočni dio Hrvatske. S radom Odsjeka upoznala ih je voditeljica Zora Dragun-Šmital. Slijedila su nova svjedočanstva, bivšeg satnika Ivica Čuture, koji se sa svojom tvrtkom uspješno bavi uslugama osobne i fizičke zaštite ljudi i dobara, te Julija Novaka (pukovnik OSRH) i njegovog kolege Dušana Bilandžića (satnik). Dvojica Vukovaraca dizajniraju i proizvode male pomoćne elektroničke sklopove.

Odlazak u Slavoniju bio je potreban iz dva razloga. Prvo, kako bi se pokazalo da se tranzicijski programi u područjima koja su bila obuhvaćena ratom provode s drukčijim pristupom. Drugo, da se pokaže kako se tranzicija može obavljati u tzv. ruralnijim područjima, na drukčijim poslovima nego u gradskim sredinama. Stoga su sudionici posjetili dva poljoprivredna imanja. U prvom, u Josipovcu nadomak Osijeka, pukovnik Željko Vrselja se nakon vojničke karijere posvetio proizvodnji hrane, a u Mikluševcima pokraj Vukovara na sličnim poslovima u svom domaćinstvu radi Zlatko Potočki, izniman među "svjedocima" po tome što je iz sustava izašao kao državni službenik.

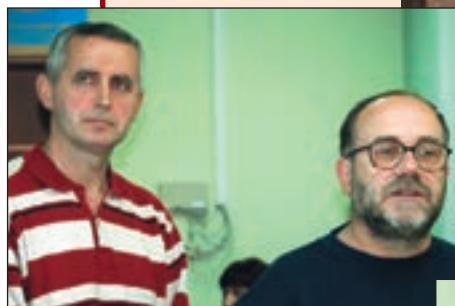
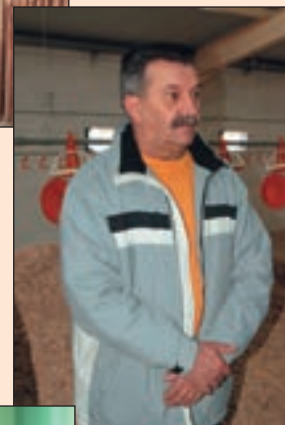
Karakteristično je da su svi bivši hrvatski časnici ne okolišajući govorili i o dobrim i o lošim stranama svojeg tranzicijskog puta, kao i o svemu onome s čime se susreću i danas u svojim civilnim poslovnim karijerama. Neki su uspješni, neki manje uspješni, no najvažnije je da svi, čini se, svojem poslu pristupaju s voljom i entuzijazmom. U svakom slučaju, njihova svjedočanstva o vlastitoj tranziciji, uklapanju u civilni život i započinjanju novog posla znače više od bilo kakvih teoretskih razmatranja. Zato je takav način uvida u hrvatske programe tranzicije i cjelokupno pitanje zapošljavanja nekadašnjih DVO-a aposolutno pozitivan.

S time se složio i predsjedavajući Radne grupe Petar Pašov, ocijenivši dvodnevne aktivnosti vrlo informativnima. Sljedeću aktivnost svoje grupe najavio je za lipanj ove godine u Bugarskoj, gdje će sudionici imati priliku (također i na "terenu") vidjeti kako se programi tranzicije provode u njegovoj zemlji. ■

Nekadašnji državni službenik Zlatko Potočki posvetio se proizvodnji hrane na svom imanju u Mikluševcima pokraj Vukovara.

Nakon izlaska iz vojske pukovnik Željko Vrselja se bavi uzgojem pilića. Posjeduje postrojenje u Josipovcu nadomak Osijeka.

Vukovarci Dušan Bilandžić (lijevo, nekadašnji satnik) i Julije Novak (desno, pukovnik) dizajniraju i proizvode male elektroničke sklopove

Ivica Čutura bio je satnik OSRH a danas je vlasnik uspješne tvrtke koja se bavi uslugama osobne i fizičke zaštite ljudi i dobara.

Gordan Kolak je nakon tranzicije i rada u privatnim tvrtkama naposljetku postao čelnike vlastite koja radi na strateškom konzaltingu.

Krunoslav Matijević Klobučar se izašavši iz vojske počeo baviti kozmetičkim uslugama i umjetničkim radom. Aktivan je i u dobrotvornim inicijativama.

Izaslanstvo HRM-a posjetilo RM Helenske Republike

Izaslanstvo HRM-a od 20. do 22. veljače sudjelovalo je u provedbi aktivnosti bilateralne vojne suradnje, "Stožerni razgovori", s predstavnicima Glavnog stožera Ratne mornarice Helenske Republike u Ateni.

Izaslanstvo HRM-a predvodio je komodor Zdenko Simičić, a članovi izaslanstva bili su kapetan bojnog broda Predrag Stipanović i satnik Silvije Grgić. Grčku RM predstavljali su: komodor Ioannis Orfanos, načelnik operativne Uprave, GS RMHR, kapetan bojnog broda Athanasios Makris, kapetan korvete Kleonthis Kyriakidis i poručnik bojnog broda Panagiotis Kalathas. Razgovori su se odnosili na provedbu aktivnosti BVS u 2008. godini (obu-

ka, uvježbavanja/izobrazba, posjeti brodova, razmjena časnika), iskustva vezana uz Obalnu stražu, provedbu petog seminara ADRION i vježbe LIVEX 08 u RH, a razmijenjene su informacije vezane uz operacije pomorske sigurnosti i regionalne aktivnosti RMHR, ustrojavanje Središta za obuku ronilaca - Divulje, proces nadzora/inspekcije i ocjenjivanja unutar RMHR i mogućnosti Simulacijskog središta RMHR (borbena otpornost broda).

U razgovoru o Obalnoj straži, izaslanstvo HRM-a je upoznao bilateralnog partnera s procesom ustrojavanja hrvatske Obalne straže kao organizacijske cjeline HRM-a te prezentiralo njezin ustroj i zadaće. Grčka strana je također prezentirala ustroj, zadaće i proces obuke pripadnika Obalne straže HR. Predstavnici RMHR predstavili su dio kapaciteta Simulacijskog središta (uvježbavanje posade po supozicijama borbene otpornosti broda) i Institut pomorske medicine (hiperbarična komora), operacije pomorske sigurnosti te regionalnih aktivnosti i procesa nadzora/inspekcije unutar RMHR. Svrha provedbe ovakvih aktivnosti jest razvijanje i unapređenje bilateralnih odnosa između dviju ratnih mornarica. Uzevši u obzir ustrojavanje Obalne straže RH, za HRM će od posebne važnosti biti provedba obučnih aktivnosti u središtu NMIOTC (obuka *boarding timova*). Osim boravka u Glavnom stožeru RM Helenske Republike, gdje su održani stožerni razgovori pripadnika dviju ratnih mornarica, izaslanstvo HRM-a primio je i veleposlanik Neven Madey u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Ateni.

OJI HRM

Posjet zapovjedniku RM SR Njemačke i tvrtki Abeking & Rasmussen

Na temelju Plana međunarodne vojne suradnje za ovu godinu, izaslanstvo HRM-a, predvođeno zapovjednikom HRM-a komodom Antom Urličem, u pratnji kapetana bojnog broda Tomislava Katića i poručnice fregate Darije Gvozdenčević, bilo je od 18. do 21. veljače u službenom posjetu Ratnoj mornarici Savezne Republike Njemačke te brodograditeljskoj tvrtki Abeking & Rasmussen.

Komodor Urlič se susreo sa zapovjednikom Flote RM SR Njemačke, viceadmiralom Strickerom, i zamjenikom zapovjednika kontraadmiralom Witthauerom. Zajedno su obišli Zapovjedništvo Flote, mornaričku bazu, Zapovjedništvo 1. operativne flotile, te brodograditeljsku tvrtku Abeking & Rasmussen. Imali su priliku ploviti kor-

vetom tipa Braunschweig (K 130) i novim brodom/projektom SWATH (Small Waterplane Area Twin Hull). To je bio prvi službeni posjet zapov-

jednika HRM-a Ratnoj mornarici SR Njemačke. Razgovaralo se o dosadašnjim i o budućim aktivnostima dviju mornarica, što podrazumijeva nastavak posjeta brodova i podmornica RM SR Njemačke Hrvatskoj, zajednička uvježbavanja brodova, obuku i izobrazbu pripadnika HRM-a na brodovima i školama RM SR Njemačke te sudjelovanje pripadnika HRM-a u radu Središta za uska i plitka mora. Izaslanstvo HRM-a je upoznao s radom Zapovjedništva Flote RM SR Njemačke, Operativnog središta Flote i djelovanjem sustava Obalne straže. I njemački su kolege upoznati sa stanjem u HRM-u, našim aktivnostima za pristupanje NATO savezu i ustrojavanjem Obalne straže RH.

OJI HRM

Usavršavanje u provedbi kontrole naoružanja

Na vojnom poligonu OSRH "Gašinci" u Gašincima od 18. do 21. veljače, u organizaciji Zapovjedništva HKoV-a, održan je seminar na dvije teme: Provedba prihvata i inspekcije prema Sporazumu o subregionalnoj kontroli naoružanja (SSKN i evaluacijski posjeti prema Bečkom dokumentu '99) te Obveze ustrojbenih cjelina HKoV-a u sustavu Zapovijedanja i rukovođenja (ZiR) iz odgovornosti po SSKN-u i BD 99.

pustupcima u radu evaluacijskih i praćećih ekipa u pripremi i provedbi aktivnosti. Raspravljalo se i o postupcima i obvezama naših timova na državnim graničnim prijelazima, kontaktima, zatim o najavama dolaska inspekcije, te izboru lokaliteta nadzora i obveza. Polaznici seminaru upoznati su i s naslankom dokumenta i inspekcije, s pravima i dužnostima država potpisnica, te općim obvezama i protokolima u inspekciji SSKN-a. Bilo je riječi i o ste-

Arhiva SNN MORH

Na trodnevnom seminaru sudjelovalo je 45 djelatnika iz svih ustrojbenih cjelina HKoV-a. Tijekom seminaru održana je prigodna Metodsko-praktična vježba na terenu vojarne "Dračice" u Đakovu.

Stručnu pomoć s predavačima instruktorima pružili su djelatnici Službe za nadzor naoružanja. Sudionike seminaru pozdravio je načelnik SNN-a, brigadni general Frane Tomčić.

Nakon uvodnog izlaganja i upoznavanja polaznika s ciljem i zadaćama seminaru i MPV-a, pri čemu su upoznati s odrednicama iz Bečkog dokumenta '99, provedbom i obvezama država potpisnica, bilo je razgovora i o

čenim iskustvima i naučenim lekcijama. To se najbolje vidjelo u prikazu na Metodsko-pokaznoj vježbi, u praktičnim postupcima na ulazno-izlaznoj točki, gdje su se provodile inspeksijske aktivnosti na stvarnom lokalitetu, što je prezentirano u realnim uvjetima s potrebnim naoružanjem.

Na seminaru su bili i pripadnici Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane, te pripadnici Zapovjedništva za logistiku. Na kraju seminaru i odslušanih tema, praktičnih radionica i diskusija, polaznicima su uručeni certifikati o uspješnom pohađanju i sudjelovanju.

I. MATOŠEVIĆ

NOGOMETNI MJESEČNIK
PrvaLiga

**NOVI BROJ
NA KIOSCIMA!**

Intervjui:

Pršo, Mumlek, Vida, Leko, Gašpar, Marčić & Vučko, Bartulović

Aktualno:

Hrvatski nogometni stadioni Nema Sibenika bez Funcuta

Ekskluzivno:

Srpski nogomet u okovima

Kolumne:

Miroslav Čiro Blažević
Zdravko Reić, Vlatka Pokos

Za Prvu ligu pišu:

Stjepan Balog, Tomislav Dasović,
Darko Draženović, Igor Flak,
Tomislav Gabelić, Denis Lugarić,
Neven Miladin, Leo Miler,
Zdravko Reić, Pero Zlatar

Hrvatske pasije u Galeriji "Zvonimir"

U Galeriji "Zvonimir", Bauerova 33, bit će **9. ožujka u 12 sati** otvorenje izložbe akademskog slikara iz Splita Josipa Botterija Dinija, pod nazivom Hrvatske pasije. Tom izložbom počinje ovogodišnji program Pasijske baštine, u sklopu kojega se u Zagrebu i okolici u korizmno vrijeme održavaju razne kulturne manifestacije na temu Pasije. Izložba se može razgledati **do 28. ožujka**, radnim danom od 11 do 18 i subotom od 10 do 12. **Ulaz slobodan.**

Prvi španjolski vojnici budućnosti

EADS

ŠPANJOLSKA podružnica europskog koncerna EADS dostavila je potkraj prošle godine opremu za vojnika budućnosti dostatnu za

opremanje prvog odjeljenja. Dostavljeno je dvanaest kompleta. Riječ je o programu COMFUT (COMbatiente FUTuro), namijenjenom modernizaciji opreme za vojnike pješništva odnosno kopnene vojske. Program COMFUT vodi ured za nabavu španjolskog ministarstva obrane DGAM (Direction Generale de Armamento y Material).

EADS je integrator sustava i glavni ugovarač, a u program je uključio i mnoge domaće tvrtke kao što su Indra, Fedur, GMV, Iturri y Amopack. Program COMFUT je važan za španjolsku podružnicu, ali i za EADS u globalu jer je pokazao potrebnu razinu sposobnosti te tvrt-

ke u pregovorima za sudjelovanje u programu IMESS. IMESS je sličan program švicarske vojske. I mnoge druge europske države spremaju se pokrenuti nabavu takve opreme.

Dostava dvanaest kompleta početak je testne faze, koja će se odvijati u Akademiji pješništva u Toledu. Tim će se testovima utvrditi stvarne mogućnosti nove opreme. Na temelju rezultata provest će se daljnja optimizacija dizajna prije početka proizvodnje nove serije opreme za dva dodatna odjeljenja.

COMFUT je usmjeren na povećanje učinkovitosti i zaštite španjolskih vojnika, a najvažnije su inovacije na područjima optronike, C2 sustava, izvora energije za napajanje uređaja, balističke zaštite i sustava za napredno uvježbavanje.

M. PETROVIĆ

TopOwl Mk.2

FRANCUSKA tvrtka Thales zajedno s američkim Lockheed Martinom krenula je u razvoj nove inačice HMSD (Helmet Mounted Sight Display) pilotske kacige s integriranim binokularnim višefunkcijskim prikaznikom, koja zasad nosi naziv TopOwl Mk.2. Temeljno poboljšanje novog TopOwla jest zamjena postojeće katodne cijevi, koja je bila temelj videoprikaza, s novom LCD matricom. Time se otvara širok spektar poboljšanja kao što su veća kvaliteta prikaza s većom rezolucijom, širi kut videoprikaza, veća brzina skeniranja senzora (IIT i FLIR), što dodatno smanjuje kašnjenje u odzivu videoprikaza, manja težina cijelog sustava, niži operativni troškovi, a bit će otklonjeni određeni nedostaci cijelog sustava, uočeni u dosadašnjoj operativnoj uporabi TopOwla. Uz to, radi se na razvoju nove inačice pratećih programskih aplikacija, čime se želi postići lakše radno sučelje, odnosno viša razina sintetiziranosti podataka koje

TopOwl može prikazati. Radi se i na dodatnoj prilagodbi simbologije, te boljoj integriranosti sa senzorskim paketom, što se ponajviše odnosi na IIT (Image Intensifier Tubes) i FLIR (Forward Looking Infrared). Prelazak s katodne cijevi na matricu od tekućeg kristala kao osnove videoprikaza TopOwla otvara mogućnosti daljnjeg rada na poboljšanju dinamičkog raspona videoprikaza, a posebice vrijedi za probleme "brown-out" i "whiteout", na što su u dosadašnjoj operativnoj uporabi najviše prigovora imale letačke posade. Testiranja se provode u suradnji s američkom vojskom, a očekuje se da bi do 2010. TopOwl Mk.2 trebao postati operativan.

Prvu inačicu TopOwl pilotske kacige Thales je početkom 2003. ponudio svjetskom tržištu. Ona se smatra najnaprednijom HMSD pilotskom kacigom s integriranim višefunkcijskim prikaznikom, iskoristivom u svim meteorološkim uvjetima danju i noću. TopOwl je razvijan prije svega za

potrebe helikopterskih pilotskih posada i dosad ga je naručilo 15 zemalja, više od 1500 sustava, koji se s uspjehom rabe na helikopterima AH-1Z Super Cobra, NH90 (NFH i TTH), Rooivalk, Tiger (ARH, HAD, HAP, UHT), UH-1Y Super Huey. Thales također radi na širenju primjenjivosti TopOwla, te je tijekom 2007. francusko ratno zrakoplovstvo testiralo nove kacige na transportnim avionima C-160 Transal. Testiranje je provedeno uspješno i bez velikih dodatnih prilagodbi. Thales je započeo i s isporukom 24 kacige TopOwl-F koje je naručila Indija za potrebe svojih mornaričkih borbenih aviona MiG-29K.

I. SKENDEROVIĆ

Novi sigurnosni rendgen

AMERIČKA tvrtka GE Security (inače dio golemog koncerna General Electric Company - GE) predstavila je najnoviju inačicu sigurnosnog rendgena CTX 9400 EDS. EDS je oznaka za novi napredni sustav otkrivanja eksploziva (Explosive Detection System). Američka savezna uprava za sigurnost prometa TSA (Transport Security Administration) već je naručila nekoliko desetaka jedinica za svoje potrebe. Riječ je o uređaju namijenjenome rutinskom protueksplozivnom pregledu većih količina predmeta na prometnim mjestima.

Model detektora CTX 9400 nastao je usavršavanjem starijeg modela

CTX 9000, što ga u većem broju rabi spomenuta savezna agencija za sigurnost prometa. Konstruktori General Electrica načinili su brojna hardverska i softverska poboljšanja koja korisnicima pomažu unaprijediti operativnu učinkovitost. Važna stavka u razvoju bila je i smanjivanje operativnih troškova te postizanje što višeg stupnja automatizacije procesa pregleda i detekcije sumnjivih materijala.

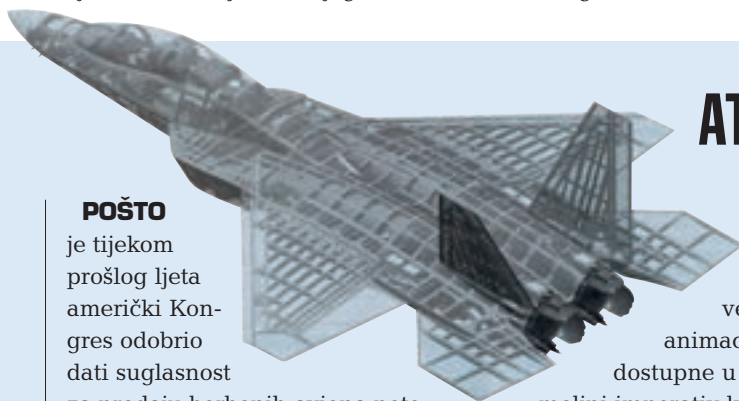
Konstruktori nastoje postići još bolje rezultate te je već najavljen još napredniji model oznake CTX 9800 DSi. Taj bi model trebao imati najveću rezoluciju od svih komercijalnih sigurnosnih rendgena i još op-

sežnije skeniranje, koje bi trebalo omogućiti znatno bolje rezultate detekcije. Trebao bi ponuditi i nove programske alate, koji će pomagati operaterima u donošenju odluka.

Proizvodnja sigurnosnih rendgena jedan je od dijelova poslovanja tvrtke GE Security, koja inače posluje u 35 država i ima godišnju prodaju od 1,8 milijardu dolara.

M. PETROVIĆ

POŠTO

je tijekom prošlog ljeta američki Kongres odobrio dati suglasnost

za prodaju borbenih aviona pete generacije F-22A Japanu, Tokio je donio definitivnu odluku o samostalnom razvoju svog borbenog aviona nove generacije. Značajnu podlogu za takav samostalni projekt pruža izvanredna tehnološka razvijenost Japana, zahvaljujući kojoj je tijekom devedesetih godina japanski Institut za tehnološka istraživanja i razvoj započeo s preliminarnim studijama razvoja novog borbenog aviona, koji je tada i dobio naziv ATD-X (Advanced Technology Demonstrator) program. Koristeći se tim prednostima Tokio je krajem prošle godine odlučio pogurati program ATD-X u višu brzinu, želeći da do 2011. završi prvi prototip koji bi bio sposoban za probne letove.

O tome kako cijeli projekt grabi naprijed govore novi podaci: nakon mjerenja radarskog presjeka obavljenog u Francuskoj, počelo se s određenim preinakama aerodina-

ATD - X Shinshin grabi naprijed

mičkog dizajna aviona, na što upućuju nove kompjutorske animacije, odnedavno dostupne u javnosti. Temeljni imperativ koji Japan postavlja pred ATD-X program jest da avion ima visoke *stealth* odlike, usporedive ponajviše s onima na F-22 odnosno onima na F-35. To se prije svega odnosi na prilagodbe vodnika zraka za pogonsku skupinu, koje inače znaju biti svojevrsni "zidovi kojeg se odbija radarsko zračenje što u konkretnom slučaju japanski inženjeri kane znatno ublažiti. Također, prema kompjutorskim animacijama može se vidjeti kako je mockup aviona znatno prerađen, tako da je pilotska kabina više pomaknuta naprijed, u nosnu sekciju trupa, i da se radi na dvosjednoj, a ne više jednosjednoj inačici. Pretpostavlja se da Japan kani u konačnici proizvoditi samo jedan tip zmaja aviona, dvosjed, koji bi, u slučaju da se avion kani operativno rabiti kao jednosjed, zadnju kabinu opremao dodatnom opremom, kao što to sada prakticira ruski RSK MiG na novoj seriji "dva-

desetdevetkiÓK i M inačicama. Visok stupanj tehnološke razvijenosti omogućava Japanu da s lakoćom primjenjuje određene potvrđene tehnologije, odnosno najavljuje kako će pokrov pilotske kabine biti presvučen ITO premazom (ITO je akronim za 'Indium tin oxide', smjesu indij(III) oksida (In₂O₃) i kositar(IV) oksida (SnO₂) - kositar se na engleskom kaže "tinÓpa otuda drukčije ime), radi smanjenja unutarnjeg zračenja instrumentacije, odnosno smanjenja unutarnjeg zagrijavanja i zamagljivanja pokrova pilotske kabine.

Također, novi obrisi ATD-X-a govore kako je povećan volumen donjeg dijela trupa: pretpostavlja se radi mogućnosti nošenja veće količine goriva i naoružanja. Pogonsku skupinu aviona trebala bi činiti dva japanska motora IHI XF5-1 s vektoriranim 3D potiskom, svaki potiska 50 kN, što je dovoljno za mnogo veći avion nego što je ATD-X Shinshin. Sadašnje specifikacije govore o avionu koji ima duljinu trupa 14 m, raspon krila 9 m, visinu 4 m i maksimalnu težinu 9 tona.

I. SKENDEROVIĆ

Baterije za hibridna vozila

BRITANSKA tvrtka QinetiQ radi na razvoju naprednih hibridnih vozila i razvija potrebne tehnologije koje će omogućiti brzu komercijalizaciju. Na području spremanja energije najveće se nade polažu u tehnologiju litij-ionskih baterija. Procjenjuje se da su upravo te baterije trenutačno najbolji izbor za hibridna, ali i za potpuno električna vozila. Litij-ionska tehnologija nudi dovoljnu snagu i energetska gustoću i nema izražen učinak samopražnjenja. Ono što je još problematično jesu pitanja mase i cijene.

Zato je QinetiQ s tvrtkom Ricardo pokrenuo projekt RED LION (Reduced Cost LI-ION, odnosno litij-ionska baterija niske cijene), kojemu je

cilj razviti novi kemijski ustroj unutarnjeg funkcioniranja litij-ionske baterije. Konačan rezultat, nadaju se istraživači, trebala bi biti baterija za dvije trećine jeftinija i upola lakša nego današnje standardne baterije tog tipa. To bi moglo pridonijeti većem prodoru hibridnih i električnih vozila te posljedično smanjenju potrošnje fosilnih goriva i količine ispuštenog ugljikova dioksida.

Tvrtke su u suradnji s francuskom tvrtkom PSA Peugeot Citroen načimile hibridni dizel električni demonstrator Efficient-C, na temelju vozila Citroen Berlingo Multispace, koji ima dinamičke odlike slične standardnoj turbodizelskoj inačici, a is-

puštanje ugljikova dioksida je samo 100 g/km.

Budući da baterije danas čine oko trećinu cijene hibridnog vozila (uz znatan rast mase), QinetiQ vjeruje kako bi upravo program RED LION mogao dovoljno sniziti troškove da se ostvare uvjeti za jači prodor hibridnih, a kasnije i čisto električnih vozila koja imaju nultu emisiju štetnih plinova u okoliš.

M. PETROVIĆ

Otkazana gradnja američkog trimarana LCS 4

AMERIČKA ratna mornarica otkazala je krajem listopada prošle godine gradnju drugog ratnog broda za priobalnu borbu LCS 4 (Littoral Combat Ship) trimaranske forme tvrtke General Dynamics, navodeći da nije moguće reprogramirati ugovor zbog novonastalih troškova pri gradnji prvog trimaranskog prototipa USS Independence. Zaključak je uslijedio nakon nekoliko tjedana pregovora o fiksnoj ugovornoj cijeni za LCS 4. Američka je mornarica iz sličnih razloga u travnju 2007. otkazala i gradnju drugog ratnog broda

poludeplasmanske forme, jednotrupca (LCS 3) tvrtke Lockheed Martin. Nakon objave ove odluke američke mornarice, vojni stručnjaci postavljaju pitanje održivosti LCS programa s 55 brodova, koji bi trebao činiti glavnu okosnicu buduće američke flote od 313 brodova. U službenoj izjavi tvrtke General Dynamics između ostalog se navodi da tvrtka sa svojim stručnjacima ostaje usredotočena na okončanje prvog trimarana LCS 2, kako bi američkoj mornarici dostavila novi brod u što kraćem roku.

Ratni brod za priobalnu borbu LCS (Littoral Combat Ship), s optimiziranom mogućnošću borbenog djelovanja u priobalnim vodama zahvaljujući jedinstvenom dizajnu prilagođenom uvjetima djelovanja, sada uključuje također brzinu, pokretljivost i mogućnost djelovanja u plitkim vodama, zatim mogućnost brze prilagodbe zadaćama kao što je protuminska borba i borba protiv malih brzih brodova odnosno dizelskih podmornica te osiguranje modularnog otvorenog sustava brodske arhitekture. Tvrtka General Dynamics je projektom LCS osmislila 127 metara dug aluminijski trimaran koji će imati sličnu brzinu, broj posade i borbene sposobnosti kao i jednotrupac poludeplasmanske forme USS Freedom tvrtke Lockheed Martin. Iako je predviđeno da troškovi za gradnju obaju brodova, LCS 2 i LCS 4, budu oko 220 milijuna dolara po brodu, pretpostavlja se da su troškovi gradnje na prvim prototipovima narasli između 50 i 75% ugovorene vrijednosti, no službenih potvrda mornarice, ali i graditelja brodova za sada nema.

M. PTIĆ GRŽELJ

Bugarska nabavlja belgijske fregate i minolovca

BUGARSKA ratna mornarica nabavit će preostale dvije fregate klase Wielingen, BNS Wielingen i BNS Westdiep, koje je belgijska mornarica povukla iz operativne službe 2006. odnosno 2007. godine. Ugovor o kupnji ratnih brodova uključuje nabavu jednog minolovca, BNS Myosotis klase Tripartite (poznate i pod imenom klase Flower). Izvori bliski bugarskoj mornarici navode da je vrijednost svih triju brodova procijenjena na 77 milijuna dolara.

Obje fregate prvi put su stupile u operativnu službu 1978. godine. Brodovi imaju duljinu 106,38 m, širinu 12,3 m i gaz 5,6 m uključujući kupolu sonara, a maksimalnu istisninu 2200 tona. Fregate pokreću dvije Rolls-Royce Olympus plinske turbine i dva dizelska motora ABC type DZC u CODOG konfiguraciji, a najveća je brzina deklarirana na 28 čv. Zajedno s prvokupljenim sestrimskim brodom BNS Wandelaar u listopadu 2005., fregate su modernizirane, što je uključilo ugradnju novih motora i sustav satelitske komunikacije. Dostava fregata i minolovca bugarskoj mornarici očekuje se krajem ove godine.

Gradnja minolovaca klase Tripartite započela je 80-ih godina prošlog stoljeća u smislu zajedničkog ulaganja triju europskih mornarica: francuske, belgijske i nizozemske. Uz navedene, današnji korisnici minolovaca načinjenih od staklom ojačane plastike još su pakistanska, indonezijska i latvijska mornarica. Glavna obilježja minolovaca jesu duljina 51,5 m i maksimalna istisnina 605 tona dok uz dizelsko porivno postrojenje plove najvećom brzinom od 15 čvorova. Od drugih plovila, na minolovcu su smještena dva gumeni čamca s tvrdim dnom i jedno daljinski upravljano podvodno plovilo PAP 104 koje je namijenjeno identifikaciji i neutralizaciji mina. U skladu s nedavnim izjavama neimeno-

vanih izvora, očekivalo se da će Bugarska nabaviti četiri francuske korvete inačice 200 programa Gowind, a ugovorna vrijednost se procjenjivala između 800 i 950 milijuna eura. U skladu s posljednjim vijestima, kupnja novih korveta odgođena je do daljnjeg. Kupnju rabljenih plovila objavio je bugarski ministar obrane Veselin Bliznakov nakon vladine odluke o nastavku akvizicije rabljenih plovila zbog manje nabavne cijene. Bugarski i francuski izvori i dalje navode kako je nabava četiriju korveta u planu od 2011. do 2012. godine. Bugarska mornarica treba dodatne rabljene brodove za protuminsko djelovanje, no mogući ponuđači nisu otkriveni.

M. PTIĆ GRŽELJ

Sustav za prepoznavanje govora

POČETKOM ožujka tvrtka Lockheed Martin započela je u Fort Worthu laboratorijska testiranja VRS sustava (Voice Recognition Software) i njegova pratećeg softwera, koji će se u konač-

nici serijski ugrađivati na višenamjenske borbene avione F-35A/B. Prema očekivanjima razvojnog tima, laboratorijska testiranja trebala bi biti

okončana do trećeg tromjesečja 2009., kada bi započela prva letna testiranja na avionima. VRS sustav i prateća programska aplikacija temelje se na radu australske tvrtke Adacel Systems Inc., i u načelu su namijenjeni za uporabu na CTOL (Conventional Take Off and Land) i STOVL (Short Take Off and Vertical Land) inačicama lovca F-35. Radi se o istom softwera, uz manje prilagodbe za STOVL inačicu radi *lift-fun* mogućnosti njezine pogonske skupine. VRS sustav će inicijalno obuhvaćati 77 glasovnih komandi na engleskom jeziku (planira se daljnji razvoj baze do 500 glasovnih komandi), koje će temeljno obuhva-

ćati upravljanje sustavima za komunikaciju i navigaciju te drugim pomoćnim sustavima vezanim uz upravljanje avionom. Zasad se ne planira razvoj VRS-a za upravljanje oružnim sustavima.

Sustav bi trebao biti otporan na okolnu buku do 120 dB, a prag tolerancije na pogreške trebao bi iznositi do 2%. Planira se da VRS bude standardni paket opreme za avione F-35, počevši od Blocka 5, a svrha je da dodatno olakša radno sučelje čovjek-avion. Uz Lightning II, Lockheed Martin razmatra mogućnost integriranja VRS sustava i na avione F-22A Raptor.

I. SKENDEROVIĆ

Vojna diplomacija u procesu razoružanja (II. dio)

Proces razoružanja danas je jedna od glavnih preokupacija diplomacije, uključujući i sve oblike suvremene vojne diplomacije, pri čemu na važnosti osobito dobiva multilateralna vojna diplomacija kao proizvod novih međunarodnih odnosa. Smanjivanjem napetosti i širenjem komunikacije multilateralna vojna diplomacija sve više poprima ulogu kontrolnog mehanizma u provođenju pojedinih odredbi tih sporazuma

Marinko OGOREC

Desetak godina prije početka II. svjetskog rata bilo je intenzivnih pokušaja ograničenja naoružavanja, osobito kontrole ratne brodogradnje, na čemu je posebno inzistirala Velika Britanija, kao otočna zemlja i tadašnja najveća pomorska sila. Potpisan je niz multilateralnih sporazuma (konferencije u Londonu 1930. i 1935. godine) i bilateralnih sporazuma (Njemačka - V. Britanija; Francuska - Italija), ali svi su obezvrijeđeni izbijanjem II. svjetskog rata. Nakon rata, na konferenciji u Potsdamu, pobjedničke zemlje ponovno donose odluku o potpunom razoružanju Njemačke, ukidanju njemačkog glavnog stože-

ra i raspuštanju vojske, kao i svih drugih militarističkih i paravojnih organizacija, rušenju svih vojnih postrojenja i fortifikacija, te neposrednom nadzoru nad njemačkom industrijom. Slična odluka donesena je i u svezi s japanskim oružanim snagama, što je specificirano ugovorima o kapitulaciji Japana. Isto tako, Pariškim mirovnim ugovorom iz 1947. godine nametnuta su znatnija ograničenja Italiji, Bugarskoj, Finskoj, Rumunjskoj i Mađarskoj u pogledu brojnog stanja vojske, naoružanja, ratnog zrakoplovstva i ratne mornarice.

Tijekom II. svjetskog rata potekla je ideja (konkretizirana u London-

skoj deklaraciji iz 1941.) o stvaranju koalicije zemalja koje će se zajednički boriti protiv nacističke Njemačke i njezinih saveznika, a nakon rata nastaviti suradnju na osiguranju globalnog mira u svijetu, slobode i ravnopravnosti naroda i zaštite ljudskih prava. Samo dva mjeseca od donošenja Londonске deklaracije, V. Britanija i SAD sastavili su i potpisali Atlantsku povelju, u kojoj su proklamirana načela koja će poslije postati temeljna načela Povelje Ujedinjenih naroda. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Vojnopolicijske specijalne postrojbe

Od 2004. do 2005. u Poljskoj su stvorene tri postrojbe Specijalne vojne policije. One se sastoje od 1500 profesionalnih vojnih policajaca. Kao postrojba znatno se razlikuju od standardne, općeprihvaćene slike vojne policije

General bojnik Boguslaw PACEK

Vojnici pripadnici poljske postrojbe Specijalne vojne policije osim tipične VP obuke, moraju proći obuku iz pirotehnike, proterrorističke taktike i taktike preživljavanja. Sudjeluju također u sljedećim specijalističkim tečajevima:

- preventivna i hitna medicinska pomoć,
- padobranska obuka,
- ronilačka obuka.

Novoosnovane postrojbe još su uvijek u fazi obučavanja i razvijanja. Očekuje se da će uskoro te postrojbe brojiti ciljane brojku od 2000 VP.

Zbog čega je donesena odluka o stvaranju takvih postrojbi u Poljskoj? Najvažniji je razlog bio prepoznavanje novih prijetnji i spoznaja da je sve veća potreba za VP postrojbama općenito.

U današnjoj Poljskoj, kao i u većini europskih zemalja, ne postoji bojazan od oružane agresije ijedne od susjednih država, ali zbog toga postoji jasna i neposredna opasnost od terorističkih ugroza. Napadi od 11. rujna 2001. na Svjetski trgovački centar i Pentagon u Sjedinjenim Američkim Državama bili su dramatičan simbol prijetnji novog, XXI. stoljeća. I teroristički napadi koji su uslijedili na Veliku Britaniju, Italiju, Španjolsku i druge zemlje - ojačali su svijest da se u današnjem svijetu nitko ne može osjećati potpuno sigurnim. Mnoge su zemlje prilagodile svoju strategiju obrane i prihvatile konceptualni pristup suzbijanja međunarodnog terorizma. Stvaranje specijalističkih postrojbi sa zadaćama prevencije terorizma samo je

jedna u nizu mjera koje se trenutačno provode. Drugi važan razlog stvaranja Specijalnih postrojbi VP-a (MPSU) jest sve veća potreba za policijskim tipom vojnih postrojbi, koje bi se upućivale u krizna područja diljem svijeta. Iskustva iz Iraka i Afganistana, s Balkana i sa Srednjeg istoka pokazala su da se operacije poduzimane u tim područjima mogu podijeliti u tri faze. ■

General bojnik Boguslaw Pacek je bivši zapovjednik poljske Vojne policije. Njegova vojna karijera trajala je 28 godina, od vojnika do general bojnika, a bio je na raznim dužnostima. Osnovao je postrojbe Specijalne vojne policije u Poljskoj.

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojn timer.hr

Bespilotne letjelice za mornaričku uporabu (II. dio)

U usporedbi s mornaričkim patrolnim avionima izvidničke bespilotne letjelice pružaju jednaku učinkovitost uz znatno niže nabavne i operativne troškove

— Pripremio Tomislav JANJIĆ —

Uza sve prednosti, bespilotna letjelica MQ-8 Fire Scout ima i jednu veliku manu - veličinu. Dugačka je tek nešto manje od sedam metara, a dijametar rotora joj je 8,38 m. Ni visina joj nije mala, čak 2,87 metara. Nije baš laka ni za pomicanje jer prazna teži 661 kg. S maksimalnom količinom goriva, masa inačice MQ-8B doseže čak 1430 kilograma. Zbog toga je uporaba Fire Scouta ograničena samo na velike brodove koji imaju dovoljno veliku letnu palubu i dovoljno prostora za smještaj dodatne opreme potrebne za održavanje i prevoženje tako velike bespilotne letjelice.

Za uporabu na znatno manjim brodovima, tvrtke Insitu Group i Boeing nude bespilotnu letjelicu Scan Eagle. Prvi kupac je američki marinski korpus, koji je rabi u Iraku. Iako malog doleta, Scan Eagle je dokazao svoje mogućnosti tijekom američkih operacija u iračkom

gradu Fallouja u studenom 2006. Zanimljivo je da im glavna zadaća nije bila otkrivanje neprijateljskih položaja nego praćenje napredovanja američkih snaga kroz uske gradske ulice i izbjegavanje neželjenih gubitaka zbog "prijateljske paljbe" problem koji se često javljao u prijašnjim operacijama. Uz pomoć GPS sustava navigacije, Scan Eagle može obavljati znatno širi raspon zadaća, između ostalog i nadzor obale i morskog prometa u priobalnim vodama. Za američku ratnu mornaricu i marince posebno je važna mogućnost navođenja topničke paljbe s brodova na ciljeve na kopnu.

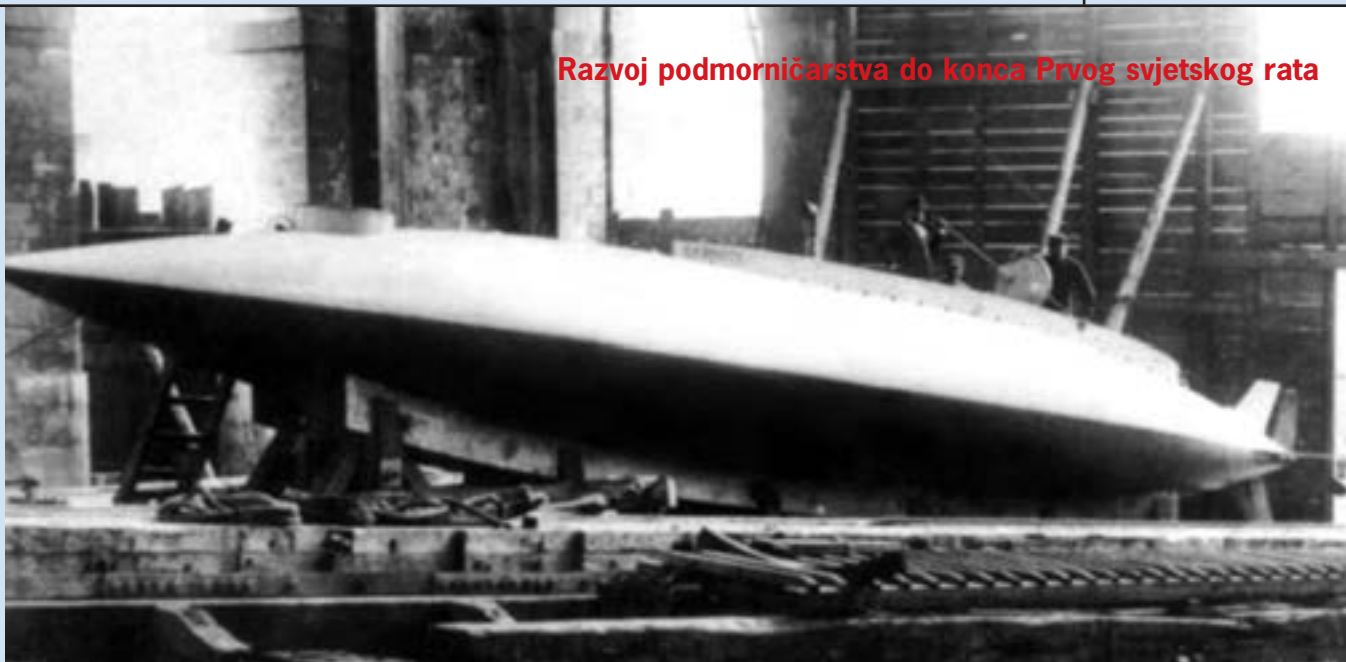
Mogućnosti Scan Eaglea provjerila je i britanska ratna mornarica tijekom vježbe Trial Vigilant Viper, održane na poligonu Hebrides i oko njega, na sjeverozapadnoj obali Škotske. Glavni cilj je bio provjeriti mogućnosti uporabe male i jeftine izvidničke bespilotne letjelice u am-

fijskim operacijama. Jedan je Scan Eagle obavio deset misija samostalno djelujući s fregate Type 23, a pritom je ostvaren prijenos televizijske slike u realnom vremenu s letjelice na matični brod. Prvi put u povijesti britanske ratne mornarice ostvaren je prijenos slike u realnom vremenu s izvidničke bespilotne letjelice na Sea King Mk7 ASaC (Airborne Surveillance and Control) helikopter. Prijenos slike nije obavljen izravno s letjelice u helikopter već putem mreže formirane za prijenos podataka i zapovijedi. Testiranje Scan Eaglea nastavljeno je idućih šest mjeseci unutar Teama JUEP (Joint UAV Experimentation Programme). Na njemu je dokazana mogućnost prijenosa i razmjene slika s mornaričkim i združenim zapovjedništvima udaljenima i stotinama kilometara. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Razvoj podmorničarstva do konca Prvog svjetskog rata

Francuski predserijski projekti

Igor SPICIJARIĆ

Sredinom XIX. stoljeća Francuska je još živjela u sjećanju na svoju veličinu iz Napoleonova doba i činila sve da se vrte dani stare slave kada je bila glavni arbitar europske politike. S ratom protiv Prusije (1870.-1871), u kojem je bila vojnički poražena, politički ponižena i teritorijalno osakaćena, u Francuskoj je sazrela spoznaja da je svršeno sa svakom nadom o hegemoniji nad europskim kontinentom. Od tog trenutka Francuska usmjerava svoje ambicije prema europskom jugu i Mediteranu. Na tom se području njezini planovi sukobljavaju s interesima Italije, nove narastajuće pomorske sile, koja, naročito od uspostavljanja trojne alijanse s Austro-Ugarskom i Njemačkom, po svaku cijenu želi ostvariti dominaciju nad Sredozemnim morem.

Francuskim težnjama za stvaranjem i eksploatacijom kolonija, koje će se rasprostrirati diljem svijeta, stajala je na putu jedna velika i nepremostiva zapreka - Velika Britanija, sa svojom ratnom flotom, koja nije dopuštala pojavljivanje i jačanje bilo kakvog ozbiljnijeg suparnika na moru. U dotadašnjoj povijesti nekoliko je puta dolazilo do vojnih

sudara tih dviju država, a Francuska je uglavnom izvlačila deblji kraj. Velika Britanija je jednostavno bila moćnija od Francuske na ekonomskom i tehničkom području i nije bilo moguće da se njihove ratne flote toga doba uopće uspoređuju.

Osamdesetih godina XIX. stoljeća započelo je razdoblje velikog napretka tehničkih znanosti i činilo se da će novoizumljena oružja biti u stanju srušiti sve tradicionalne koncepte na kojima se temeljila britanska pomorska dominacija. To se odnosilo na nove sustave brodske propulzije te izgradnju brzih i snažnih oružja - ponajprije torpeda. Na krilima tih tehnoloških uspjeha u Francuskoj je začet mornarički pokret i način razmišljanja o pomorskoj moći poznat pod imenom jeune ecole (mlada škola). Taj pokret se temeljio na tehnološkim prednostima što ih je nudio napredak tehnologije i znanosti. Francuske ambicije brzo su se okrenule prema izgradnji velikog broja malih i brzih brodova, torpiljarki i podmornica, velikih manevarskih sposobnosti naoružanih torpedima. Maleni i jeftini, brzi i ubojiti, bili su u stanju uspješno napasti i uništiti i velike

oklopljene ratne brodove. Jeune ecole je podupirala francuska politička i vojna elita na čelu s admiralom Aubeom Hycinitom, koji je uskoro postao i ministar mornarice. Ministar Aube podržavao je realizaciju projekata malih i brzih brodova naoružanih torpedima - torpiljarki i odmah se oduševio i podržao inženjera Gustava Zede, koji mu je uspio ponovno prezentirati projekt svog podvodnog broda - podmornice, što ju je francuska mornarica već bila odbila. Nadahnut Aubeovom potporom, Gustav Zede obavio je određena poboljšanja na podmornici i nadjenio joj ime Gymnote.

S podmornicom Gymnote započinje suvremena francuska podmorničarska povijest. Gymnote se pokazala uspješnom i francuska vlada je odmah počela proučavati načine izgradnje vojnih podmorničarskih projekata s ofenzivnim mogućnostima djelovanja. U početku su to bili projekti tzv. čistih podmornica, opremljenih električnim motorom koji je pokretala punjiva električna baterija. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Hrvatski vitezovi Reda Marije Terezije (XVI)

Josip Filipoviž (1818.-1889.)

Zanimljivo je da je Filipović odmah odlikovan višim stupnjem, odnosno Komanderskim križem Marije Terezije prije nego Viteškim, ali to nije neobično jer je odlikovan za zasluge koje je stekao zapovijedajući armijom, a Viteški križ se dodjeljivao za osobni pothvat....

Vladimir BRNARDIĆ

Filipovići su stara bosanska kršćanska obitelj. Stekli su plemstvo pothvatima Josipova djeda poručnika Ilije Filipovića 1781. godine, tijekom njegove službe u Ličkoj krajiškoj pješačkoj pukovnici. Josip je rođen 30. (po nekim izvorima 28.) travnja 1818. u Gospiću, kao sin satnika Leopolda Filipovića von Philippsberga. Poput svojih predaka, Josip se odlučio za vojnu službu i sa 16 godina stupio, 1. rujna 1834., kao kadet u Ličku krajišku pješačku pukovnicu. Pukovnijskim kadetom imenovan je 1. veljače 1836., a 1. travnja premješten je u Pionirski korpus, gdje je tijekom dvije godine (1837.-1839.) prošao vojnu obuku i školovanje u Školi pionirskog korpusa u Tullnu, u Donjoj Austriji. Unovačen je kao potporučnik II. klase 1. travnja 1839., a u potporučnika I. klase promaknut je 16. prosinca 1842. Kada je 29. rujna 1843. premješten u Glavni stožer, istodobno je unaprijeđen u čin natporučnika. Od tada službuje u glavnim stožerima zemaljskih zapovjedništava u Češkoj (1843.-1844.) i Italiji (1844.-1847.). Satnik je postao 20. rujna 1847. i u tom činu sudjelovao u pohodima na Mađarsku 1848/49. Prve borbene akcije doživio je kao zamjenik načelnika stožera I. korpusa podmaršala Josipa Jelačića tijekom ustanka u Beču. Posebice intenzivno bilo je u borbi kod Sofijina mosta i u bitki

kod Schwechata. Prilikom osvajanja Beča, 31. listopada, bio je lakše ranjen, ali to ga nije spriječilo da sudjeluje u daljnjim okršajima pa je 13. studenog 1848. bio unaprijeđen u čin bojnika u Varaždinsko-križevačkoj krajiškoj pješačkoj pukovnici. Nadalje se borio kod Parndorfa, 16. prosinca. Za zasluge u ratu 1848.

■ Uz uspješnu vojnu karijeru Filipovićev je život, nažalost, bio protkan osobnim tragedijama. Svih njegovih petero potomaka (dva sina i tri kćeri) umrli su kao djeca ili još relativno mlade osobe

odlikovan je sljedeće godine Vojnim križem za zasluge. Tijekom kampanje 1849. bojnik Filipović se borio u okršaju kod Téténya 3. siječnja, u bitki kod Kápolne 26. i 27. veljače, kod Isazega 6. travnja, u tri nasilna izviđanja kod Pešte 11., 16. i 21. travnja, u jurišu na Neusatz 12. lipnja, u okršaju kod Ó-Becsea 25. lipnja i u bitki kod Hegyesa 14. srpnja. Za svoje junačko ponašanje kod

Hegyesa odlikovan je viteškim križem Leopoldova reda.

Nadalje se borio kod Ungarische-Altenburga (Mosonmagyaróvára), Moóra, te u svim bitkama u Bačkoj.

Istodobno kada je 12. rujna 1851. promaknut u čin potpukovnika imenovan je i glavnim pobočnikom hrvatskog bana Josipa Jelačića, u čijoj

službi ostao dvije godine, do 1. siječnja 1853., kada je postao pukovnik i zapovjednik Varaždinsko-križevačke krajiške pješačke pukovnije. Oženio se Leontinom von Jelson 1856. i s njom imao petero djece, dva sina i tri kćeri. Nažalost, oba sina su mu umrli još u djetinjstvu, a i kćeri također relativno mlade.

Nakon promaknuća u čin general bojnika 19. travnja 1859., u ratu koji je uslijedio protiv Francuske i Pijemonta, zapovijedao je brigadom u Benedekovu VIII. korpusu. Tijekom bitke kod Solferina, 24. lipnja, njegova brigada borila se punih 12 sati protiv nadmoćnijeg neprijatelja i od 4545 pripadnika izgubila 23

časnika i 847 dočasnika i vojnika. Kao priznanje za hrabrost i vješto zapovijedanje u bitki kod Solferina, general bojnik Filipović je 17. prosinca 1859. odlikovan ordenom Željezne krune II. klase, a 20. ožujka 1860. uzdignut na čast austrijskog baruna. Tijekom 1861., 1864. i 1865. bio je imenovan za carskog poslanika na kongresu Srpske pravoslavne crkve, a na drugom kon-

gresu odlikovan je Viteškim križem Reda sv. Stjepana. Tijekom 1865. godine zamjenjivao je bolesnog hrvatskog bana Josipa Šokčevića.

U ratu protiv Prusije i Italije 1866., Filipović je postavljen za zamjenika zapovjednika 2. korpusa Sjeverne armije grofa Thuna. Pomogao je u bombardiranju Kukusa 30. lipnja i sudjelovao u bitki kod Königgratza 3. srpnja tijekom bojeva II. korpusa kod Swiepwalda. Tijekom povlačenja od Olmütza do Pressburga promaknut je 16. srpnja u čin podmaršala. Nakon prestanka neprijateljstva, podmaršal Filipović je 3. listopada 1866. dobio carsku pohvalu. U međuvremenu je imenovan za zapovjednikom 1. pješačke divizije u Beču, a 5. prosinca 1867. počašćen

■ *Prikaz bitke kod Solferina. Nakon nje Filipović je dobio barunat i priznanje za hrabrost i vješto zapovijedanje*

je imenovanjem za titularnog pukovnika-vlasnika 35. linijske pješačke pukovnije. Tajni carski savjetnik postao je 1871. Godinu dana prije, 18. siječnja 1870., imenovan je za zapovjednikom 8. pješačke divizije u Innsbrucku, s dvostrukom odgovornošću, jer se također morao brinuti i o obrani Tirola i Vorarlberga. Nadalje je promaknut 28. siječnja 1874. u čin generala topništva i istodobno imenovan zapovjednikom vojnog zbora u Moravskoj sa sjedištem u Brnu, ali je ubrzo potom premješten, 14. lipnja 1874., za zapovjednika Češke sa središtem u Pragu.

Kada je odlukom Berlinskog kongresa 1878. Austro-Ugarska dobila mandat za zaposjedanje Bosne i Hercegovine, Filipović je bio odabran za jednog od zapovijedajućih generala i 3. srpnja premješten iz

■ *Berlinski kongres 1878. Na temelju tamošnjeg dogovora između velesila Austro-Ugarska je dobila mandat za zaposjedanje Bosne i Hercegovine*

Praga u Hrvatsku, gdje je postavljen za zapovjednika XIII. korpusa, ustrojenog posebno za ovu operaciju. Za sjedište svog stožera Filipović je izabrao Brod, te je ondje 29. srpnja prešao rijeku Savu. Slamajući otpor, preko Derven-te, Doboja, Maglaja, Žepča, Vranduka, Zenice, Kaknja, Visokog i Kiseljaka napredovao je prema Sarajevu. U Sarajevu je ušao 19. kolovoza i preuzeo zapovjedništvo novoustrojene 2. armije te s njom do 19. listopada dovršio okupaciju Hercegovine. S uspješnim okončanjem operacija odlikovan je Komanderskim križem Reda Marije Terezije na 170. pro-

mociji, 2. svibnja 1879. godine. Zanimljivo je da je Filipović odmah odlikovan višim stupnjem, odnosno Komanderskim križem prije Viteškog, ali to je uobičajeno jer je odlikovan za zasluge koje je stekao zapovijedajući armijom, a Viteški križ se dodjeljivao za osobni pothvat. S raspuštanjem 2. armije, 18. studenog 1878., Filipović je ponovno imenovan zapovjednikom Praga. Potom je 1881. imenovan zapovjednikom Beča, ali se na vlastitu molbu ponovno godinu dana poslije vratio u Zemaljsko zapovjedništvo u Prag. Na mjestu zapovjednika Praga ostao je sve do smrti, 6. kolovoza 1889. godine.

Njegov mladi brat, Franjo Filipović (1820.-1903.), bio je također časnik i postigao je, poput brata, čin generala topništva. Također je neko vrijeme, od 1874. do 1877., bio zapovjednik Brna, a potom je premješten u Zagreb, gdje je 1891. umro.

■ *Filipović je 19. kolovoza 1878. na čelu XIII. korpusa ušao u Sarajevo i potom preuzeo zapovjedništvo novoustrojene 2. armije*

Jared Diamond: *Sva naša oružja - zarazne bolesti, čelik i puške, Algoritam, Zagreb, 2007.*

Jared Diamond, jedan od najpoznatijih i najnagrađivanijih autora popularnoznanstvene književnosti, u ovoj studiji povijesti čovječanstva usredotočuje se na prirodna bogatstva koja su stajala na raspolaganju prvim ljudskim stanovnicima euroazijskog kopna - na zemlju, prve domaće životinje i biljke. Posljedice davnih razlika između bogatih i manje bogatih naroda osjećaju se i danas, a Diamond se u tumačenju povijesnih zbivanja prije svega oslanja na argumente geografije, biljne i životinjske genetike, arheologije i lingvistike. Knjiga se temelji na tezi o organskoj ukorijenjenosti civilizacije u floru, faunu, klimatske uvjete i geologiju. Slike uspona i padova ljudskih zajednica poprimaju apokaliptične razmjere u ovoj komparativnoj studiji o društvima koja su, ponekad i samoubojički, potkopala vlastite ekološke temelje. Autor istražuje uzroke rasta populacije, pretjerane poljoprivrede, ispaše i izlova, nerijetko potpomognute sušom, glađu, hladnoćom, krutim društvenim običajima i ratovanjem. Sve je to neizbježno vodilo prema začaranom krugu: nestanak biljnih i životinjskih izvora hrane uzrokovao je nestanak šuma, eroziju tla i izgladnjivanje lokalnog stanovništva. Knjiga "Sva naša oružja" osvojila je Pulitzerovu nagradu 1998. godine.

Mirela MENGES

Vrijednost pravog prijateljstva

Čitam neki dan dnevni tisak i u neugodnosti događaja ugodno se iznenadim. Na skijanju u Austriji našla se i djeca iz Engleske. I kako to obično biva, čim se malo odvoje od roditelja i njihove stalne brige, djeca dopuste sebi neke stvari koje inače vjerojatno ne čine. Dječji nestašluk doveo je do toga da se jedan od njih našao u smrtnoj opasnosti. Drugi je, spašavajući prvoga, nažalost pao u provaliju. Naravno, pogodila me smrt mladoga stvorenja ali sam istodobno ostao zadivljen njegovom spremnošću da pomogne kolegi koji se našao u nevolji.

Uspoređujem taj događaj sa smrću učenika Katoličkog srednjoškolskog centra u Sarajevu, kojega su u tramvaju na smrt pretukla trojica mladih Sarajlija. Čitam i ne mogu doći k sebi. U Austriji onaj žrtvuje svoj život da bi spasio kolegu. A možda i nisu bili kolege. U Sarajevu, naprotiv, pred očima čitave "javnosti" (dečko je pretučen u punom tramvaju) ubijaju mladića i nitko ne reagira. Je li taj događaj pokazatelj da je grad za koji su se toliki žrtvovali izgubio osjećaj žrtve?

Razmatram nad tekstom današnjeg evanđelja i dolaze mi na pamet upravo ova dva događaja. Kad je Isus Krist čuo da je njegov prijatelj Lazar bolestan, uputi se potražiti svoga prijatelja. Iako su ga učenici odvrćali od puta jer je Judeja kraj u kojem su tražili da ga kamenuju, on ipak ide, jer riječ je o prijatelju. Ako je prijatelj bolestan i ako su bolesnikove sestre uvjerene da bi Isusova blizina ozdravila Lazara, onda se ne razmišlja o opasnostima, već o radosti koju će obitelj osjetiti kad ugleda Spasitelja. Isus nije, poput pasivnih promatrača u Sarajevu, mirno gledao tuđe umiranje, već se poput engleskoga školarca upustio u rizik spašavanja prijatelja.

Stara izreka kaže "prijatelj u nevolji najbolji je prijatelj". Ona upozorava na trenutke kad je najvažnije da smo blizu jedni drugima. Istina, Isus je s Lazarom i njegovim sestrama bio i u radosnim trenucima, vjerojatno i na njihovim obiteljskim proslavama, ali ovaj njegov posjet bolesniku i njegovoj obitelji očituje pravu vrijednost prijateljstva. Mogao je Isus kalkilirati i odustati od puta zbog opasnosti koje su mu prijetile, mogao je opravdati svoj nedolazak drugim obvezama, mogao se ispričati važnijim poslovima... Ali nije, jer "prijatelj u nevolji je najbolji prijatelj". Upravo zbog toga što je Lazara i njegove sestre Martu i Mariju doživljavao pravim prijateljima, ne želeći ih izneveriti, riskirao je vlastiti život da bi Lazara vratio u život. Radi toga Isus ide u Betaniju. Netko bi rekao, kasno. Čak i Marta i Marija misle da je kasno. Iz sadržaja njihovih riječi moglo bi se pomisliti da su ljute na Isusa, jer da je on bio u Betaniji njihov brat ne bi umro. Silne li ljubavi! Da je Isus bio uz Lazara, on, kako kažu sestre, ne bi bio umro. Čovjek bi, na osnovi ove rečenice, mogao zaključiti da nedostatak prijatelja vodi čovjeka u smrt. Čak i sama odsutnost pravog prijatelja dovoljna je za bolest koja završava smrću.

Želimo li zauvijek živjeti, opredijelimo se za prijateljstvo s Isusom, jer on je "uskrsnuće i život". Krist se ne miri s našim grobovima, već nas poziva da izidemo van. Ne odgovara mu da zaudaramo u svojoj uspavanosti, već nas poziva na život. Baš onako kako je pozvao Lazara. U ovom pogledu nema povlaštenih. Lazar je samo poziv svima nama da se odlučimo biti Isusovi prijatelji, a onda nema smrti, već nam se obećava uskrsnuće i život vječni.

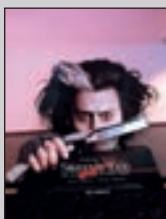
Poštovani čitatelji, želim vam takve oblike prijateljstva koji vraćaju u život, želim vam prijateljski duh koji je spreman žrtvovati se za drugoga, a danasve želim vam takvog Prijatelja koji čak i od mrtvih uskrsiava.

Žarko RELOTA

FILMOTEKA

Đavolji brijač - *Sweeney Todd*

- američki horor mjuzikl (116 min.)
- redatelj: Tim Burton
- distributer: Blitz film & video
- glume: Johnny Depp (Benjamin Barker/Sweeney Todd), Helena Bonham Carter (gospođa Lovett), Alan Rickman (sudac Tirpin)

Redatelj koji nas je svojim prethodnim filmovima naučio što znači sanjati u kinu (*Batman 1 i 2, Edward Škaroruki, Mrtva nevjesta...*), ovaj je put napravio ne samo dramatičan nego i radikalno zaokret. Njegov trinaesti film adaptacija je uspješnog broadwayskog mjuzikla s kraja sedamdesetih. Riječ je o krivo optuženom brijaču Benjaminu Barkeru, koji se nakon 15 godina robije vraća u predviktorski London tražeći osvetu. Ubrzo upoznaje gospođu Lovett, istomišljenicu, ali i partnericu u zločinu...

Nikada dosad nije Tim Burton posegnuo za motivima i redateljskim postupcima na kojima je Alfred Hitchcock izgradio čitavu karijeru - moraliziranjem i manipulacijom publikom. A Burton ne samo što se razmeće iznimno naturalističkim scenama rezanja vratova britvom, nego se poigrava i našim kognitivnim mogućnostima. Postupak je vrlo neobičan: kao da želi promijeniti prihvatljivost žanra, Burton se ne ustručava udaljiti nas od glavnih junaka filma, monstruoznog ljubavnog para, uvjeravajući nas to nisu ljudi s kakvima bismo trebali suosjećati. Upravo tu film nam nudi zamku u koju je lako upasti. Naime, u početku smo toliko naklonjeni Benjaminu Barkeru i suosjećamo s njim da apsolutno razumijemo i dijelimo njegovu želju za osvetom. Baš kao i grofu Monte Cristu, i ovom glavnom liku oprostimo ćemo sva ubojstva jer, kao, on na njih ima legitimno pravo. I dok čekamo izvršenje osvete, prihvaćamo i novo, neplanirano ubojstvo (s opravdanjem da se nesretni lik ispriječio između Todda i njegova nauka). No, pošto prešutno pristanemo i na zločine za koje nema opravdanja, nademo se zatečeni. Prekasno je sad početi osuđivati jer smo, baš kao i zloglasni par, i mi gledatelji voajerističkim sudjelovanjem ogrezli u zločin. Zato se poslije filma osjećamo prevarenima, izigranima i zatečenima. Zašto smo se dali uloviti i kako je uopće moguće da nam to odmah nije bilo jasno? Zbog magije filma, reći ćemo sebi i pokušati te noći mirno zaspati. Kako ćemo samo biti u krivu!

Leon RIZMAUL

7. ožujka 1945.

Most kod Remagena

Kada su u nadiranju prema **Trećem Reichu** savezničke prethodnice stigle do **Rajne**, svi mostovi osim jednoga bili su dignuti u zrak. Postrojbe **7. korpusa američke 9. armije** u brzom su prodoru stigle do mjesta **Remagena**. Njemački zapovjednik **von Zangen** imao je ondje samo šačicu vojnika, i to većinom iz pozadinskih postrojbi, bez borbenog iskustva, a visoke životne dobi. U Remagenu se nalazio željezni most, koji je služio **Nijemcima** za povlačenje, a trebali su ga srušiti čim primijete savezničke vojnike. Kada je američki poručnik **Burrows** stigao 7. ožujka **1945.** s vodom vojnika na uzvisinu iznad Remagena, zamijelio je od iznenađenja. Pred njim je stajao neoštećeni željeznički most. Čim su **Amerikanci** krenuli tenkovima, njemačka posada aktivirala je eksploziv, koji je, međutim, izazvao samo veliku buku i oblak prašine. Zapovjednik njemačke obrane uzaludno je okretao ključ na mehanizmu za električno paljenje. Napokon je neki inženjerac pod kišom metaka istrčao na most i rukom zapalio fitilj. U zaglušujućoj eksploziji most je poskočio iz temelja. No, kad se prašina slegla, pokazalo se da još uvijek premošćuje Rajnu, pa su Amerikanci začas rastjerali slabu njemačku posadu. Bio je

to presudan događaj u završnoj savezničkoj ofenzivi. Za nekoliko dana na istočnoj obali uspostavljen je američki mostobran.

12. ožujka 1940.

Završen finski-sovjetski rat

Uoči **Drugog svjetskog rata**, **SSSR** je u više navrata tražio od **Finske** ustupanje teritorija uz **Finski zaljev** u blizini **Lenjingrada** kako bi se, navodno, lakše obranio od eventualnog njemačkog napada. Nakon nekoliko neuspješnih diplomatskih pokušaja, **Sovjeti** su odlučili riješiti problem silom. Napad je počeo bez objave rata, u studenome **1939.** godine. U početku su se malobrojni **Finci** uspješno odupirali, koristeći se oštrom zimom i pokretljivošću svojih skijaških postrojbi po velikim, gustim šumama. Nakon nekoliko poraza sovjetska vojska je zastala kako bi se reorganizirala. Novim je zapovjednikom imenovan maršal **Timošenko**. Početkom veljače **1940.**, na **Karelijskoj prevlaci**, Rusi su krenuli u odlučno slamanje finskog otpora. Finci su se borili svim snagama, ali je protivnik ipak bio prejak. Primirje je proglašeno 12. ožujka 1940. godine, a uvjete je diktirala sovjetska strana. Finskoj je oduzeto više teritorija nego je što je **Staljin** tražio prije rata.

Leon RIZMAUL

WEB INFO

<http://1000aircraftphotos.com>

Premda na webu ima velik broj siteova posvećenih **ratnim zrakoplovnima**, na kojima su objavljene **foto-galerije**, i premda stranica <http://1000aircraftphotos.com/> ne odskaače kvalitetom ili kvantitetom, ipak je valja spomenuti kao uzor jedno-

stavnosti i svrsishodnosti. Site je posvećen isključivo fotografijama aviona iz razdoblja od **1954.** do **1975.**, poredanim po abecednom redu, s linkovima na podstranicama. S obzirom na to da je ipak riječ o starim fotografijama, iz vremena kad digitalni fotoaparati nisu bili izmišljeni ni u turističkim holivudskim spektaklima, ne treba ni posebno naglašavati kako se slike mogu uvećati tek do veličine 750x500. No i takve su iskoristive jer su prilično dobro skenirane i obrađene, pa se određeni detalji motora i ostalih dijelova aviona mogu dobro vidjeti.

Da su vlasnici sitea u sadržaj ubacili još i poneke vijesti, pa makar tako da se same generiraju (bez filtera) putem adekvatnih programa, stranica bi bila zaista vrlo dobra. Ipak i ovako, s nekoliko linkova prema sličnim stranicama i jednim linkom koji vodi prema kratkoj povijesti određenih zrakoplova, site je sasvim solidan.

Neven MILADIN

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Martin Taylor, nogometaš koji je ozlijedio Eduarda igrač je:

- A Fulhama
- B Wigan Athletica
- C Birmingham Cityja

2. Andoni Goikoetxea zvan **Mesar iz Bilbaa** 80-ih je teško ozlijedio tadašnje nogometaše **Barcelone** Bernda Schustera i:

- A Pelea
- B Michela Platinija
- C Diega Armanda Maradonu

3. U dresu berlinske **ALBE** 2005. tešku ozljedu doživio je hrvatski košarkaš:

- A Nikola Vujčić
- B Matej Mamić
- C Mario Kasun

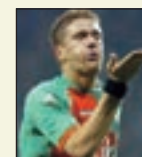

4. Stravičan pad i teška ozljeda koljena Janice Kostelić dogodili su se 1999. u St. Moritzu na treningu:

- A slaloma
- B veleslaloma
- C spusta

5. Karijeru nogometaša Ivana Klasnića gotovo je prekinula bolest:

- A srca
- B jetre
- C bubrega

Prešanje: fu:20:30:40:50

ULTRAMARINE
DIVING AMPHIBIAN MULTIPURPOSE KNIFE

FULCRUM, FULCRUM S

